

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Razmišljanja: Koliko moderna tehnologija utječe na život gluhih i nagluhih osoba	4
3. Osvrt: Moderna tehnologija	9
4. Razmišljanja: Nova tehnologija i socijalizacija	13
5. Razmišljanja: Tehnologija	14
6. Kolumna: Komunikacija u tehnologiji – prokletstvo ili blagoslov	17
7. Kolumna: Sinišina kolumna	19
8. Događanja: Što je mobilnost gluhih osoba?	20
9. Događanja: Diskriminacija u zajednici Gluhih	22
10. Iz medija: Globalizacija i znakovni jezik	24
11. Događanja: Zanimljivosti - događanja	27
-Međunarodna konferencija “Gluhi tumač - prevoditelj”	27
-Prvi stručni - znanstveni skup Hrvatskog društva stručnih komuni- kacijskih posrednika	29
- “Isti, a različiti”	30
- Svi smo mi različiti, svi smo mi isti!	31
12. Zanimljivosti: Životna priča: Ira Adilagić	32
13. Novosti: Međunarodni dan znakovnih jezika	35
14. Zanimljivosti: Međunarodni znakovni jezik	37
15. Glazba: Rock bend Beethovenova noćna mora	41
16. Zanimljivosti: Tonska gluhoća - što je to?	45
17. Umjetnosti: Timothy de Graaf - vizualni umjetnik	46
18. Stripoteka	48
19. Zanimljivosti: Janis Geiger i njegov Parkour	50
20. Razmišljanja: Konačno završni rasplet oko kaotične situacije u vezi razine tjelesnog oštećenja (70% ili 100%)	52

“Pljesak jedne ruke” - Časopis Udruge “Kazalište, vizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN”

Adresa: Korčulanska 10, 10000 Zagreb

Telefon: 385 91 492 31 09 (SMS)

E-mail: pljesak.jedne.ruke@gmail.com / udruqa.dlan.zagreb@gmail.com

Web stranica: www.dlan.hr

Žiro-račun: HR 95 24020061100074154 (Erste Bank)

OIB: 51629434968 Matični broj: 1608037

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Glavni urednik: Lino Ujčić

Dizajn i priprema za tisak: Lino Ujčić

Tisak: Tiskara Ban

Ovaj časopis je financiran sredstvima Zaklade “Kultura Nova”, Ministarstva kulture i Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport.

Riječ urednika

Dragi čitatelji Pljeska i ljubitelji Udruge Dlan, kao i slušatelji Banda Deaf Dlan!

Ne sjećamo se kad smo tako željno dočekali proljeće i toplije vrijeme, barem se ja ne sjećam. Evo nas sa temom Nove tehnologije u komunikaciji gluhih, a i time i čujućih.

Neki od nas su otkrili nove načine komunikacije i čak su jako napredni u tome.

Neki su se zbog šumova u komunikaciji razočarali pa su se povukli i nešto likovno stvaraju. Neki, kao ja, su otkrili da bolje razumiju glazbu nego govor ljudi, pa su posegnuli

To je normalna stvar. Neki će se okrenuti molitvi i moliti Svevišnjeg za pomoć da se ljudi bolje razumiju.

Neki su se umorili, pa su jednostavno prestali kontaktirati jedni s drugima, bez obzira što je tehnologija napredovala. A neki i dalje uporno

Imamo prijevode o zanimljivim gluhim ljudima koji premošćuju barijere gluhoće, i naprosto slijede svoj put, te izražavaju svoja bića na svakakve kreativne načine. Na to smo i mi pozvani.

za univerzalnim jezikom glazbe. Tako nesporezumi postaju nevažni, a nesuglasice manje bolne.

Jer svima nam se dogodi da se jednostavno ponekad ne razumijemo s okolinom.

pokušavaju okupiti ljude u ljubavi i zajedništvu. Utakvim nastojanjima, više ili manje uspješnim, pozdravljam Vas sa našim proljetnim trobrojem Pljeska.

Vaša Petra

KOLIKO MODERNA TEHNOLOGIJA UTJEČE NA ŽIVOT GLUHIH I NAGLUHIH OSOBA

U prošlom stoljeću ubrzo nakon Drugog svjetskog rata, došlo je do sazrijevanja svijesti gluhih i nagluhih ljudi za vrijeme bivše Jugoslavije, do pronalaska vlastitog identiteta gluhog čovjeka. Došlo je do masovnog osnivanja saveza gluhih i nagluhih najprije uglavnom gradu Beogradu, zatim u Zagrebu, pa onda u drugim većim gradovima Jugoslavije gdje je obitavao veći broj gluhih i nagluhih ljudi.

U to vrijeme gluhi ljudi su mogli stvarno samostalno završavati visoko obrazovanje i to bez prevoditelja u srednjim školama i na fakultetima jer u ono vrijeme nisu postojali, te su uspijevali polagati vozački ispit i postajati profesori za gluhu djecu u školi za gluhe učenike. Gluhi profesori zato postaju uzorite osobe za gluhu djecu pružajući važne dobronamjerne savjete svim mladim gluhim i nagluhim učenicima koji koračaju u budućnost. Gluhi profesori poput: Antuna Cimermana, Petra Petanija, Zlatka Omerbegovića i drugi uvaženi gluhi profesori.

U ona vremena nije bilo nikakvih pomoći sa strane da bi gluhi ostvarivali prava na temelju gluhoće jer je Jugoslavija bila socijalistička republika i unatoč tome što je bila više orijentirana na Zapad i manje zatvorena od drugih zemalja pod Željeznom zavjesom na istoku Europe. Svi su bili jednaki u takvom socijalističkom društvu. Bio je organiziran Svjetski kongres gluhih u Zagrebu 1955. godine kada još

nije bilo internacionalnog znakovnog jezika. Ne znam kako su se svi međusobno mogli sporazumijevati kada je svaka država imala svoj znakovni jezik. U svakom slučaju Svjetska federacija gluhih ide u smjeru da se prizna sva prava Gluhom čovjeku. Započela je borba za identitet Gluhog čovjeka.

Dragoljub Vukotić je bio predsjednik Saveza gluhih i nagluhih sa sjedištem u Beogradu, te je čak bio jedno vrijeme predsjednik Svjetske federacije gluhih (od 1979. godine). Tako je sakupio bogato iskustvo koje je Jugoslavija uživala u svijetu među gluhimima. No u to vrijeme Jugoslavija nije bila otvorena za priznavanje nekih prava za gluhe ljude koja su uživali gluhi ljudi u drugim europskim zemljama.

U Jugoslaviji nije bilo prevoditelja, nije bilo priznavanja invaliditeta za gluhe, te nije bilo invalidskih naknada zbog gubitka gluhoće. Tek priznavanjem Republike

Hrvatske od 1992. godine počeo je drugi val buđenja svijesti gluhih ljudi i konačno uspostavljanje identiteta Gluhog čovjeka u Hrvatskoj.

Možemo sa vrlo velikom sigurnošću zamijetiti da je došlo do promjene trenda u ponašanju gluhih i nagluhih ljudi u sadašnjosti

u odnosu na prošlost. Trend se sve više zamjećuje proizvodnjom i kupovinom, u ono vrijeme popularnih, telefakseva koji su prenosi papirnate poruke. U ta vremena ljudi koji čuju su masovno počeli koristiti i razgovarati telefonom, a gluhi su masovno počeli koristiti fakseve za komunikaciju porukama na papiru i šaljući ih drugim gluhim osobama u svijetu. U to vrijeme zamijećen trend da je sve manje odlazaka u klubove gluhih s obzirom na lagodniju i jednostavniju komunikaciju preko telefaksa. Gluhi su si kupovali fakseve i imali mogućnost komunicirati iz vlastitog doma.

SINDROM GLUHIH

1980. godine kada sam ja počeo dolaziti u zagrebački klub gluhih i naglušnih osoba, počeo sam upoznavati sve gluhe koji su dolazili u klub i počeo sam usvajati znakovni jezik. Tako sam redovno dolazio u klub i došao sam do određene spoznaje da postoji jedan oblik sindroma gluhih u klubu, to jest da samo jedna grupa gluhih koja ima vrlo nisku razinu obrazovanja i siromašan rječnik (vokabular) redovito, čak svaki dan dolazi u klub gluhih, bez obzira na to što je jedno vrijeme i prazan. Dolazili su međusobno se pozdravljati i počeli ponavljati jednu istu priču o tome kako su i što ima novoga.

Poslije toga bi samo gledali televiziju i čekali druge gluhe ljude koji bi kasnije dolazili u klub, pa bi odmah njih zapitkivali za bilo kakvu zanimljivosti te dalje pomalo pijuckali piće i zurili dalje u televiziju. Kada se klub zatvorio u 22 sata onda su takvi gluhi otišli doma pomalo nesretni ili možda pomalo sretni što su se smirili kada su bili u klubu, pa bi zato svakako došli sutra opet i ovo ispočetka. Oni stvarno ne mogu bez kluba. Čudna posebna grupa gluhih. Drugi gluhi s bogatijim vokabularom i koji imaju višu razinu obrazovanja nemaju takav sindrom gluhih i oni dolaze jednom dvaput tjedno u klub i tako se družeći s ostalim gluhima razmjenjuju informacije i iskustva. Oni bi dolazili kada bi im prohtjelo i nisu ovisili o drugim gluhima.

A posebna grupa gluhih sa sindromom jako ovise o drugima i ne žele biti doma dosađujući nego bi radije dolazili u klub da se smire, da se psihički ispune doživljajem prisutnosti drugih gluhih u klubu, da se osjećaju da su stvarno među živima, iako je klub neki dan bio skoro pa pra-

zan. Kada je došlo mnogo gluhih, onda se oni povuku u jedan kutak kluba te bi razdragano promatrali sve gluhe koji su dolazili u klub i to je njima bio odličan provod.

POGUBAN RAZVOJ TEHNOLOGIJA

Predobro se sjećam vremena gdje nije bilo fakseva, svi mi gluhi smo jako ovisili o čujućima te smo uvijek pitali, moljakali svoje čujuće roditelje da telefoniraju i da se dogovaraju za susrete s drugim gluhim prijateljima. Naši roditelji su drage volje prihvaćali sve naše molbe ili možda jesmo bili malo dosadni što smo gnjavili svoje čujuće roditelje ali takvi smo bili mladi i uvijek smo voljeli izlaziti i sretati se s gluhim prijateljima po gradu i išli na zajedničke izlete po cijeloj Jugoslaviji.

Tek dolaskom telefaksa postajali smo sve više neovisni i više nismo morali moljakati svoje roditelje da se dogovaraju telefonom, nego smo mogli sami pisati poruku i slati poruku preko telefaksa i stvarno je to izgledalo poput daška slobode. A u isto vrijeme se počelo primjećivati da je sve manje odlazaka u klub. Sve više smo se

dogovarali za izlaske vani bilo gdje po gradu gdje smo željeli vidati, slušali sve gradske novosti što nam je grad u ona vremena nudilo.

Dolazili su drugi gluhi iz stranih zemalja u posjetu Jugoslaviji i sretali smo se najčešće na glavnom trgu koje se u ono vrijeme zvao Trg Republike, a danas se zove Trg bana Josipa Jelačića. Tamo smo se stalno sastajali svi mi gluhi umjesto u klubu gluhih koji se nalazi u drugom kvartu sve dok je bilo toplo vrijeme i dok smo se rado družili i zabavljali vani. Strani gluhi su eto upoznavali sve nas na glavnom trgu umjesto u klubu i tako su nama prenijeli informacije da se u njihovim zemljama isto je prisutan trend sve manjih odlazaka u klub gluhih, a sve više da se druže privatno i komotnije se dogovaraju preko telefaksa.

Moglo bi se u jednu rečenicu sažeti ovaj zaključak: Klub gluhih u prijašnja vremena služio je za odličan susret i razmjenu informacija, a razvojem tehnologija takav klub sve je više gubio smisao susreta svih gluhih i naglušnih ljudi.

U Zagrebu je jedno vrijeme klub gluhih bio zatvoren čak pune četiri godine zbog preuređenja i nadogradnji, pa su se gluhi morali negdje snaći vani i zabavljati se na drugim mjestima. Škola „Slava Raškaj“ u Ilici je nudila, nakon zatvaranja kluba gluhih, privremeni prostor u podrumu gdje je bio kafić, te su se gluhi isto susretali u drugom i to najmanjem kafiću koji se zove „As“ u istoj ulici preko puta iste škole. To su bila mjesta gdje su gluhi rado zalazili dok je pravi klub gluhih bio zatvoren dugo vremena. Pa su se mladi gluhi snalazili kako

su znali i tražili su druge zabave i sve više su se privatno sastajali po kafićima, a stariji gluhi su posjećivali međusobno jedni druge doma. Ona posebna grupa sa sindromom gluhih imala je sigurno najviše muke, no ja stvarno ne znam kako su oni uspijevali riješiti vrijeme psihičke tjeskobe dok je klub gluhih bio zatvoren. Tek nakon četiri godine klub je bio napokon otvoren na radost svih nas gluhih, no to je ostavilo duboke tragove među gluhima. Jer gluhi su se već navikli na stalne susrete mimo kluba i tako dosta mladih više nisu se htjeli početi vraćati u klub. Jedino su stariji članovi kluba počeli dolaziti te su u klubu imali jedan dan susreta u tjednu, to jest utorkom svakog tjedna.

Za ljude slabijeg socijalnog statusa organiziran je besplatan ručak u podne tri puta tjedno i to je njima također bio radostan susret gluhih u klubu. Mladi gluhi su se međuvremenu vjenčavali i dobivali su djecu te su polako prelazili u srednje godine i u umirovljeničke godine i tako sve više dolaze utorkom u klub. A novi naraštaji mladih gluhih još više su se udaljili od kluba i sve se više naslanjaju na sve brži razvoj tehnologije.

Sjećam se također predobro prvih dolazaka mobitela s vrlo kratkom porukom od 160 znakova tako zvanih SMS, to je bila prava prekretnica među gluhima. Svaka gluha osoba nije morala biti doma čekati papirnatu poruku preko telefaksa, nego su se mogli kretati svugdje po gradu, a sa sobom su nosili osobni mini telefon tako zvani mobitel. Tko je znao pisati poruku do 160 znakova, te slati prijateljima, mogao se vani susretati u bilo

koje vrijeme na bilo kojem mjestu. Takvi moderni gluhi su postajali sve više neovisni i postajali su jako slobodni u odnosu na gluhe u prošlosti. Klub gluhih zato sve više gubi smisao svoje poslovne uloge među gluhim i nagluhim ljudima.

Još se predobro sjećam kako smo se dogovarali prije u Jugoslaviji i svatko je uspio dolaziti pa makar je vani kišilo. Svi smo uvijek poštovali dogovor. Svi smo se očajnički tražili da se svakako nađemo i da se dobro zabavljamo i zato tako su nam vremena odlično prolazila. Bili smo ispunjeni nakon takvih susreta. No dolaskom mobitela, postali smo neodgovorniji prema gluhim prijateljima, kao na primjer, da smo se dogovorili da se nađemo u petak u osam sati navečer.

Tek u sedam sati navečer pošaljemo poruku prijatelju da ipak ne možemo doći jer je kao da smo odjednom zauzeti drugim obavezama. To je postalo sve veći trend. Zapadni individualizam. O tome sam već pisao u jednom članku prije 4 godine u ovom časopisu. Zapadni individualizam izvorno od zapadne kulture iz Amerike i zapadne Europe te se nastanilo u našim prostorima u prvim počecima priznavanja Republike Hrvatske.

Sve većim razvojem tehnologije sve više se okrećemo prema sebi. Više ne djelujemo kao zajednička grupa gluhih i nagluhih nego smo postajali svatko sam sebi gluh jedna individua. U međuvremenu

rodila se nova riječ pojam iz engleskog izvora – selfie. Prema svjetskom rječniku, to označava fotografiju okrenutu prema sebi. Sve stare fotografije su pokazivale prirodu i stvari i zajedničke obiteljske portrete te portrete za dokumente, a sadašnje fotografije su sve više orijentirane prema sebi, na svakoj slici se vidi glava vlasnika mobitela ili fotografa u odnosu na prirodu iza nje. Na taj način označava uspjeh osobe da je bio na takvom mjestu tako izazivajući ljubomoru i zavist od drugih ljudi. U slobodnom prijevodu, selfie označava sebić ako se to može prevoditi na našem hrvatskom jeziku. No mislim da se to neće dogoditi, nego ćemo dalje koristiti strani pojam selfie nadalje.

QUO VADIS, GLUHI? (KAMO IDETE, GLUHI?)

Takav pristup označava zapadni individualizam koji u životu tako uništava funkciju kluba. Klub gluhih zato se svodi na sekundarnu potrebu svih gluhih koji dolaze u klub samo na rijetke sastanke. Tako klub gluhih i nagluhih gubi svoj smisao. Takav trend je isti u Americi te u Europi. Imamo informacije da se mnogi klubovi gluhih u tim zemljama već zatvaraju zbog neisplativosti te neispunjenja funkcije susretanja gluhih članova. U Hrvatskoj će se sigurno početi zatvarati klubove jer gluhi sve manje dolaze u klubove.

A Internet kao zadnji stupanj današnjeg razvoja tehnologija je zabio zadnji čavao u lijes funkcije kluba gluhih. Društvena mreža Facebook i druge slične mreže mogu potpuno zamijeniti komunikaciju među gluhimima koje se prije vodilo komunikacijom po klubovima gluhih. Sada se mladi osjećaju puno komotnije uz blagodati takve tehnologije te više ne žele dolaziti nego su radije ostajali doma u toplini fotelje komunicirati sa cijelim svijetom. Video kamera i internetski razgovori su pobijedili. Video kamera i internetski razgovori su potpuno zamijenili klub.

U Zagrebu je veljače 2018. otvoren po prvi puta u Hrvatskoj poseban kafić nazvan Silent Caffè u kojem rade gluhi konobari, te u tom kafiću se nalaze displeji gdje čujućii gosti mogu naručivati kavu i piće. Tako gluhi konobari mogu dolaziti do svakog stola i tako potpuno usluživati sve goste u kafiću. Čudno je da pored takvog razvoja tehnologije bilježimo jedan sasvim neobičan plus. Gluhi mladi ljudi sve više dolaze u Silent Caffè tako da je to mjesto polako postajalo sve popularnije mjesto za gluhe. Svi se sada dogovaraju da se nađu u tom kafiću. Izdaleka dolaze u taj kafić i ostanu dugo vremena da se izbrbljaju i mlatare rukama. Može se reći da taj novi Silent Caffè osigurava povratak funkcije kakve je imao klub gluhih u prošlosti.

U tom kafiću svake večeri gluhi se susreću i razmjenjuju informacije te tako barem čuvaju djelić identiteta Gluhog čovjeka.

Uvaženi gluhi gost Bjorn Blumeier iz Berlina je stigao u Zagreb prošli tjedan (treći tjedan ožujka 2018. godine) pa je bio oduševljen posebnim Silent Caffè, te je zato najavio da će u studenom ove godine biti najveći susret gluhih iz cijelog svijeta koji će dolaziti u Zagrebu na tri dana. On je najveći zagovornik očuvanja kulture Gluhih i silno se bori da se očuva identitet Gluhog čovjeka. Bjorn silno želi da se borimo za napredak gluhih da zauzme bolji položaj što najbolji prosperitet u našem sveopćem društvu.

Što je tehnologija razvijenija, Gluhi bi to trebali znati maksimalno iskoristiti. Sjećam se odmalena dok u prošlom stoljeću nije bilo informatike niti interneta, stalno sam se oslanjao na svoje čujuće roditelje koji su se dogovarali telefonom kako bi se našao vani sa svojim gluhim prijateljima. A sada su gluhi potpuno samostalni i sami tipkamo na mobitel i sami se dogovaramo.

Nezavisnost Gluhih ljudi je na maksimumu. To je čvrst dokaz da nam je razvoj tehnologije pomogao, no u isto vrijeme također sve nas razdvojilo. Gluhi sve više razmišljaju, sve bolje usvajaju potrebna znanja, te čuvaju kulturu Gluhih, razvijaju vlastito mišljenje, postaju sve više neovisni. Sami

upravljaju nad svojom sudbinom. Kod čujućih je ista stvar! Govorimo onda o istom problemu. Razvoj tehnologija ima jednaki utjecaj kako na čujuće tako i na gluhe ljude.

Čujućii se isto međusobno okreću prema sebi, tako i gluhi isto se

okreću prema sebi. Zapadni individualizam utječe na sve, na cijelo hrvatsko društvo. Sve je manje Hrvata kako smo postali razvijeniji i sve smo pametniji u odnosu na stoljeća prije. Prije se rađalo mnogo djece, a sada se rađa sve manje djece u obiteljima. Imamo sličan kontekst kod čujućih ljudi.

U Hrvatskoj je sve manje gluhih. Isto tako u svijetu je sve manje gluhih. Natalitet nema veze s radnim mjestima jer bi po toj logici Japan imao najbolji natalitet, a ima najgori natalitet kao i većina bogatih država s jače izraženim indi-

vidualizmom u društvu (mislim na autohtono europsko stanovništvo). Vremena su se sada promijenila, liberalizam, konzumerizam i hedonizam su zavladao cijelim svijetom, tome se odupiru jedino u svijetu ljudi iz Latinske Amerike i iz Afrike koje još nije potpuno zahvatio taj globalni proces. Tako sve države Latinske Amerike i Afrike i nerazvijene zemlje Azije imaju dobar natalitet, te su muslimanske i neke države koji baštine konzervativne i kršćanske vrijednosti.

Znači stvar je u mentalnom sklopu. Ne znamo što će nam donijeti za-

padni individualizam među gluhim ljudima koji sve više prihvaća zadnji krik razvoja tehnologije. Preostaje nam da vidimo nadalje što će biti s klubovima gluhih i nagluhih, hoće li doći do potpunog zatvaranja svih klubova, jer se sve više gluhih premještaju na internetske susrete, te putem internetskih razgovora i slanja fotografija vode virtualni život. Je li virtualni život zapravo naša budućnost, odgovor će nam dati budućnost sama.

mr. sc. Zlatko Orct

MODERNA TEHNOLOGIJA

Kratak osvrt - put tehnologije telekomunikacije od jednostavne tehnologije, od prvog telefona ... do moderne tehnologije

Kako su nastali telefonski brojevi?

Prije brojeva i direktnih poziva, korisnici su morali nazvati telefonsku centralu i zatražiti od operatera da ih povežu s osobama s kojima su htjeli pričati.

Svima nama je poznata povijesna činjenica da je *Alexander Graham Bell*, američki fiziolog škotskog podrijetla, izumitelj telefona i osnivač telefonske kompanije. Bavio se radom na polju tehnologije telekomunikacija, istraživanjem mehanike govora pa je 1872. osnovao u Bostonu (SAD) školu učitelja za gluhoonijeme. Od 1873. predavao na Sveučilištu u Bostonu vokalnu fiziologiju. Izumio je 1875. prvi široko upotrebljivi električni telefon, koji je prenosio govor s pomoću elektromagnetske indukcije, a koristi se od 1877. do danas. Iako je izmislio telefon, nikad nije mogao nazvati svoju suprugu i majku, jer su obje bile gluhe.

Jedan od pokretača promjena ovakvog sustava, u kojima su operateri morali ručno spajati telefonske pozive, bila je iznenadna okolnost.

Naime, kada je epidemija ospica pokosila grad u kojem je živio dr. Moses Greeley Parker, prijatelj Alexandra Bella, pokazalo se da je teško naći osobe koje će zamijeniti bolesne zaposlenike na telefonskim centralama jer je sustav bio jako kompliciran i težak da bi ga novi ljudi brzo naučili.

Tako je ovaj sustav u potpunosti promijenjen te su uvedeni brojevi, a ljudi su, umjesto da prvo zovu telefonsku centralu, ukucavali telefonske brojeve osoba koje su željeli kontaktirati. Prvi pozivni broj u SAD-u bio je u New Jerseyu i to je bio 201.

Danas se u toj zemlji pozivni brojevi određuju po broju stanovnika, tako da područja s najvećim brojem stanovnika imaju najjednostavniji pozivni broj (npr. New York 212, Los Angeles 213), dok mjesta s manje stanovnika imaju pozivne brojeve poput 915, 913 i slično.

Prvi telefon u Hrvatskoj zazvonio je 8. siječnja 1881. – samo 5 godina nakon prvog Bellovog telefona. Radilo se o zračnoj telefonskoj liniji postavljenoj na udaljenost od oko 3500 metara – između Građevinskog ureda Gradskog poglavarstva i Vodovodne strojarnice. Radovi na izgradnji te telefonske linije započeli su još tijekom jeseni prethodne godine (1880.), ali su produženi zbog teškog potresa koji je zadesio Zagreb 9. studenog 1880. godine.

„Koliko moderna tehnologija utječe na život gluhih i nagluhih osoba?“

Moderna tehnologija ima dobrih i loših strana, ali jedno je sigurno: zahvaljujući internetu i društvenim mrežama možemo dobiti sve – odmah i sada.

Svakom čovjeku su potrebne informacije. Pomozimo jedni drugima da dođemo do informacija, da steknemo što više znanja. Većina nas ne može da zamisli dan bez interneta. Oni koji su stariji pamte vrijeme kada on nije bio u upotrebi, ali im je to vreme postalo daleko, a mlade generacije ne mogu ni zamisliti svijet u kojem se nisu koristile tehnološke inovacije.

Alexander Graham Bell

Čim ujutro otvore oči, uzimaju svoje „pametne“ telefone, čitaju vijesti, društvene mreže, horoskop, ... Sve što je „potrebno“ može se naći na globalnoj mreži, pregršt korisnih i beskorisnih informacija. Jasno je kao dan da je moderna tehnologija promijenila naše živote – manje razgovaramo, više tipkamo, ne odlazimo u kino, već gledamo filmove na svojim laptopima. Ali, je li suvremena tehnologija promijenila i naše razmišljanje?

Naime, razmišljanje nam pomaže da lakše i kvalitetnije komuniciramo sa svojom okolinom. Danas gotovo da i ne postoji osoba koja iz svog stana izlazi bez mobitela. Sve što nam treba imamo u ruci, sve je modernizirano i ubrzano.

Život nam se promijenio

Nema sumnje da smo normalnu interakciju zamijenili društvenim mrežama i mobilnim aplikacijama. Te nove tehnologije značajno utječu na naše razmišljanje, odnosno načine na koje razmišljamo. No, loša je strana u tome da se to često događa suptilno i slučajno. Današnji utjecaj tehnologije sve je veći, intenzivniji i jači. Sve što vidimo, interpretiramo u vlastitoj sadašnjici. Toga najčešće nismo ni svjesni. Nismo ni svjesni, koliko se naš život zapravo promijenio.

Potiče nas na razmišljanje

Sve što vidimo na televiziji, internetu, društvenim mrežama i sličnim platformama, utječe na nas. Vidimo li neku dirljivu priču, raznježimo se, želimo pomoći, susjećamo. Jednak utjecaj ima i glazba koju slušamo. Izaziva u nama osjećaje, pozitivne ili

negativne – ovisno o samoj pjesmi. Potiče nas na razmišljanje, stvara naše vlastite stavove i igra veliku ulogu u našem životu. Da je suvremena tehnologija zaista bitna u našem svakodnevnom životu svjedoči i činjenica da bismo se bez mobitela, laptopa, interneta osjećali kao da nam nešto nedostaje. No, ta ista tehnologija nam je, na neki način, oduzela interpersonalnu komunikaciju i interakciju s našim prijateljima, kolegama i obitelji. Uvijek je jednostavnije i brže poslati poruku, nego se dogovarati za kavu, zar ne? Uostalom, čak i kad smo na kavi uz sebe uvijek imamo svoje mobitele. Zašto? Točan odgovor je navika. Naviknuli smo neprestano biti online, spajati se na internet, biti informirani i stalno u centru događanja. Ne želimo propustiti ni najmanju sitnicu, ali to ne ovisi samo o nama. Svijet je postao ubrzanomjesto, a tehnologija nam samo omogućava da i mi brzamo s njim.

svijeta. Osim toga, može negativno djelovati na naše spavanje, točnije ometati naš san. To automatski i smanjuje našu sposobnost kvalitetnog razmišljanja, učenja i koncentracije. Svjetlo ekrana laptopa, mobitela i TV-a na neki način može prevariti naš mozak da pomisli da je dan, a ne noć. Samim time, tijelo se razbudi i nema potrebu za snom. Umor se javlja tek kasnije, kad je za san već prekasno.

Ima i nekih prednosti

No, nije ni moderna tehnologija toliko loša. Lakše učenje uz eknjige danas je jedna od boljih stvari za studente. Sad možemo učiti bez odlazaka u knjižnicu, traženja literature i zamaranja oko vraćanja knjige na vrijeme. Sve nam je nadohvat ruke. Na internetu možemo brže i jednostavnije pronaći sve što nam treba, pa tako ni knjige nisu iznimka. Tehnologija nam također pomaže da budemo

Nedostaci današnje tehnologije

Moderna tehnologija može izazvati smanjenje konceptualnog i kritičkog razmišljanja. Ona također izaziva ovisnost, a samim time nas na neki način i izolira od vanjskog

stalno informirani – svjesni što se događa oko nas, s našim prijateljima, poznanicima i ljudima koje nismo vidjeli jako dugo. Danas preko Facebooka možemo pronaći prijatelja iz osnovne škole, bivšeg dečka, ali i upoznati nove ljude.

Sve nam to internet omogućuje i bilo bi neozbiljno reći da nema dobrih strana.

Vode li moderna sredstva komunikacije socijalnom autizmu?

Posljednjih godina se često može čuti da će Internet uništiti televiziju, ali je mnogo vjerovatnije da će globalna mreža samo utjecati na njenu veću dostupnost jer umjesto isključivo na glomaznom TV aparatu, televizijski program je već sada moguće pratiti bilo gdje, preko mobilnih uređaja, tablet računala i telefona. Slično je bilo i kada je televizija nastajala.

Govorilo da će razvoj moderne tehnologije uništiti pozorište i film, a zna se da se ni to nije desilo. I danas se mogu čuti upozorenja, ali druge vrste - da moderna sredstva komunikacije imaju poguban utjecaj na međusobne odnose, komunikaciju među ljudima i njihovu psihu. O tome da li se ekspanzija modernih sredstava komunikacije doživljava kao blagoslov ili prokletstvo.

Današnja djeca odrastaju uz tehniku i kada krenu u školu, već razgovaraju o tome sa vršnjacima i razmjenjuju iskustva. Negativna strana svega ovoga je što generacije odrastaju u pasivnom sjedećem položaju, ne baveći se sportom i klasičnim dječjim igrama koje su neophodne za pravilan fizički i psihički razvoj. Psihički aspekt je možda i gori, jer su nove generacije agresivne, histerične, nestrpljive, a sve ovo je prenijeto iz video igrice i virtualnog svijeta u kojem borave satima svakog dana.

Jadna slika da u prijevoznim sredstvima mladi sjede (čim vide slobodno mjesto, odmah sjedaju) i surfaju se po „pametnom“ telefonu. Oni su u „svom svijetu“, ne obazirući se na starije. Kultura mladih!

Primijećeno je da se znaju služiti mobitelom za vrijeme predavanja, raznih manifestacija, koncerata, kino i kazališnih predstava...

Koliko moderna tehnologija utječe na život gluhih ili nagluhих osoba?

Mi gluhi uglavnom danas šaljemo SMS-eve, mail, Facebook, Instagram ili Twitter poruke bez obraćanja pažnje na veliko ili malo slovo uz korištenje i kratica ... U istom gradu međusobno komuniciramo Skypeom ili FB, umjesto da ćaskamo licem u lice uz kavicu u kafiću, da se družimo uživo u prostorijama Saveza gluhih koji u zadnje vrijeme zjape prazni.

Gluhima je svaka informacija važna, a danas je do nje lakše doći, nego prije. U današnje vrijeme, svjetska globalna mreža Internet igra važnu ulogu u širenju informacija i svatko može putem Interneta steći mnoga znanja. Vjerujem da Internet Gluhima mijenja svijet. Internet nama gluhima može nadomjestiti telefon. Preko Interneta gluhi mogu i kupovati karte za vlak i na taj način izbjeći nesporazume s prodavačima.

Moderna tehnologija omogućuje gluhim osobama da se zaposle. Zanimljiv podatak je da gluhi

rade kao konobari u kafiću SILENT, u Zagrebu, zahvaljujući modernim sredstvima komunikacije. Gosti putem videa uče kako

naručiti na znakovnom jeziku. Moderna sredstva tehnologije također omogućavaju povezivanje, komunikaciju pa i viđenje onih koji su dugo fizički udaljeni jedni od drugih, te je veliko pitanje da li nas moderna sredstva komunikacije udaljavaju jedne od drugih ili zbližavaju.

Družimo se više ili manje, jesmo li pismeniji ili manje pismeni, što su prednosti, a što nedostaci moderne komunikacije?

ZAKLJUČAK

Nova tehnologija komuniciranja u praktične svrhe

Internet i Skype komunikacija zapravo omogućavaju kontakt sa najbližim.

Novi mediji suštinski osiromašuju komuniciranje

Digitalna tehnologija i novi mediji, osobito internet i mobilni telefoni omogućuju široku komunikaciju

koja nadilazi vrijeme i prostor. Brza je i učestala, ali jezično i sadržajno, reducirana i osiromašena. Većina mladih ne vide u tome ništa loše i priznaju da češće komuniciraju putem Facebooka i SMS porukama, nego li uživo.

Umjerenost u uporabi

Najveću blagodat tehnoloških inovacija imat ćemo ukoliko ih koristimo na pravi način, u mjeri koja je predviđena za olakšavanje

naše svakodnevice. Izazovi su veliki, a na nama je da odlučimo hoćemo li dozvoliti da robujemo suvremenim tehnologijama ili ćemo njih staviti u svoju službu.

Samo bez pretjerivanja

Kao što smo spomenuli i ranije, sve ima dobru i lošu stranu pa tako i razvoj tehnologije. Ono što možemo savjetovati jest sljedeće – samo ne pretjerivati. Ponekad je sasvim u redu surfati po internetu, ležati

pred laptopom ili se dopisivati na WhatsAppu. Od svakog pretjerivanja možemo postati ovisnici. S vremena na vrijeme vrati se u djetinjstvo – **otidi u park, u prirodu, zavalj se u ležaljku i pročitaj dobru knjigu! Družimo se više uživo, bez gledanja na mobitelu!**

Ružica Kežman, prof. defektolog

NOVA TEHNOLOGIJA I SOCIJALIZACIJA

Dragi moji, isprva sam mislio da ću ovaj članak napisati anonimno, no potpisati ću se punim imenom i prezimenom. Naime smatram da je tema toliko dobra da zavrjeđuje punu pozornost i vrlo ozbiljan pristup, pa krenimo.

Eto, ne mogu se oteti dojmu kako je moja generacija boravila na zraku po cijele dane igrajući se raznih igara, stvarali nevirtualna prijateljstva, svadili se mirili, ljubili, radili razne nepodopštine i gotovo da nas nije bilo pretih, a prijateljstva traju i 50 godina.

Sada gledam unaprijed. Vidim mlade kako zure u mobitele zadovoljni sami sa sobom, svojim virtualnim prijateljima i lagano se dive brzinom tipkanja, a da polude na broj lajkova na Facebooku, Twitteru ili Googleu+ ne moram ni reći. Što je došlo danas? Da li

samoga sebe, obrazovnog sustava, a ono što je najvažnije roditelja.

Nova tehnologija i osobe oštećene sluha.

Konačno su informacije dostupne, ne trebamo čekati sutrašnje novine kako bi saznali najnovije vijesti. Možemo razgovarati sa prijateljima i telefon više nije samo privilegija čujućih ljudi. Prekrasno. No da li smo stvarno samo dobili ili smo ponešto izgubili? Vrlo često sam u svojim emisijama „O nama za vas“ ugošćavao mlade i starije ljude koji su rado izražavali spremnost na suradnju, no redovito se provlačio problem zajedničkog druženja, a to je prva osnova dobre suradnje. Stariji dolaze utorkom, družu se kao i prije 20, 25 godina, no tu fali mlade, svježe krvi, a oni dolaze petkom, no ne u nekom broju, a oni koji dođu uglavnom

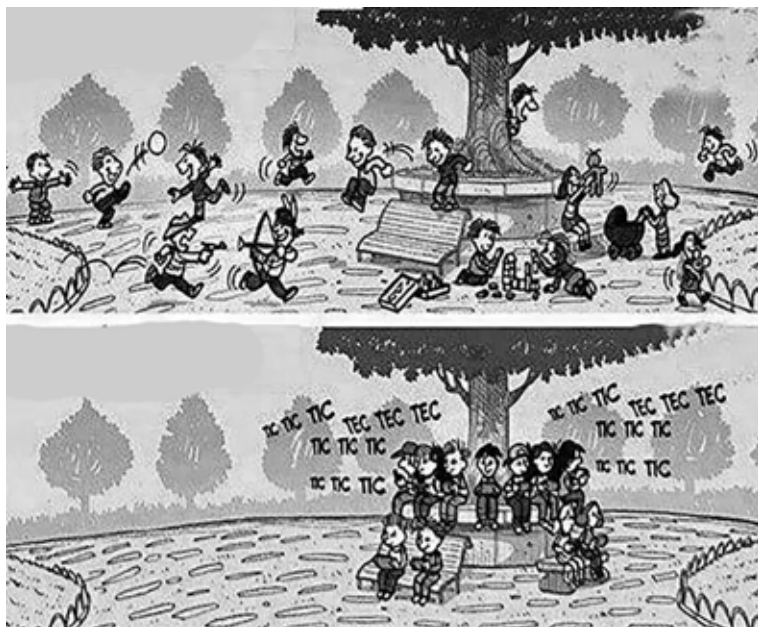
vidi među osobama oštećene sluha. Da li je stvarno tehnologija kriva što nam društvo propada i otuđuje se i što možemo popraviti?

Onog momenta kada otkrijemo svoju unutrašnjost i kada shvatimo da je svaki živi čovjek dio jednog velikog stroja koji sve pokreće i diktira život, te kada otkrije dragi čitaoče, da Ti nisi aktivni dio, lošije radi. Zato se osvrni oko sebe u kafiću, odloži svoj mobitel, nasmij se osobi preko puta sebe raširi ruke i progovori.

Zaboravi mobitel utorkom kada se u klubu skupljaju stariji, zabavi se uči od njih, ali ih i podučavaj. Uzmi za ruku prijatelja, curu, ženu, uhvatite se za ruke i preskočite tehnološki zid i vidjeti ćete da je s one strane prekrasno no ne zaboravite prednosti koje vam pruža novo doba, no znajte da novo doba traži zdrave, žive ljude kako bi uspješno pokretali stroj koji se zove život u socijaliziranom vedrom društvu sa istim šansama za sve.

Ne odbacujte ljepotu života u kojima nema plavih ekrana, jer taj će vam život omogućiti da zdravo i plemenito odgajate buduće generacije koji će na kraju sve nas dohraniti i omogućiti nam zdraviju i ljepšu starost

Učinite ovo društvo boljim, savršenijim i ljepšim.

smo robovi tehnologije? Da li smo sami sebi dovoljni? Ne, ništa od toga nije točno.

Čovjek je društveno biće i ovakvo ponašanje je samo odraz nebrige za

su zalijepljeni za svoje mobitele. Ponovo pitanje: Da li smo dobili ili izgubili? Sa brзом i lakom informacijom izgubili smo generacije mladih koji bi trebali brinuti o budućem društvu, a to se naročito

Zdravko Radić

TEHNOLOGIJA

Koliko dobro ili loše utječe na živote gluhih i nagluhih? Istina je ta da ima i dobrih i loših strana. Dobro je što možemo kontaktirati gotovo sve ljude uz pomoć video poziva. Internet je nas, sve gluhe i nagluhe iz cijeloga svijeta, spojio i povezao. U Hrvatskoj nas je malen broj i zbog kolega iz cijelog svijeta više znamo Engleski i Međunarodni znakovni jezik. Od njih smo općenito mnogo naučili iako uvijek ima još nešto za naučiti i spoznati.

Naravno, pomoću interneta lakše komuniciramo i sa prijateljima koji čuju, s obitelji itd. time što si šaljemo slike, video zapise, te se možemo dopisivati. Dapače, manje nas i košta komuniciranje s ljudima uz pomoć interneta i SMS – ova na bonove he – he. Usput možemo pogledati i kako i što skuhati, pronaći neki recept, vidjeti kako nešto izraditi ili obavljati sitne popravke kod kuće. Zbog takvih je stvari dobro što je tehnologija tu. Ono što je loše je to što kad društvo ide na kavu, ili na poslu ili bilo gdje svi neprestano više na mobitelima i mobitel je stalno u ruci. Dođe poruka dok se razgovara s nekim, netko brzo pogledava i provjerava poruku i živi razgovor je prekinut. To nije ni pristojno. Poruka će uvijek biti tu, ali ne i ljudi. Tehnologija loše utječe na opću kulturu, nema više pristojnosti ni strpljenja.

Sve mora biti odmah, što god da je u pitanju. Nema više čitanja knjige, nema više šetnje ni mira. Što god radimo, gledamo u tehnologiju. Knjigu više nitko ne drži u ruci, a

i da se itko i primi, imamo naviku listati prstom ili povećavati prstima neke riječi da bolje vidimo sto piše, kao i potrebu za kliknuti na ono što nam se sviđa. Koja navika, zar ne? Ako ispustimo nekakav uređaj iz ruku imamo osjećaj da nešto propuštamo ili „gubimo kontakt s svijetom“, a trebali bi raditi na tome da se naučimo manje koristiti uređaje, jer je to originalniji život, a ne život s tehnologijom.

Neće ono roditi dijete, neće pružiti bolji život, neće donositi hranu. Možda i hoće ali putem uređaja. Je li to uistinu potrebno. Ovako si narušavamo zdravlje i usporavamo mozak, zanemarujemo sve oko sebe ako visimo satima i satima na uređajima. Tako ne bismo više ništa primjećivali, primjerice požar, nečiji plač, obiteljske situacije i suživot s drugima, postajemo ograničeni u komunikaciji.

se ne odvaja od tehnologije, jer sve tehnološki ubrzava stvari. Da se radi o ručnom radu, odmah na početku bi se odustalo od rada jer ovdje nema magije niti strpljenja, sve to nestaje. Bitno da ljudi samo laju o tome kako je bilo prije divno dok se sve i svašta radilo, a sada smo lijeni jer svega ima na internetu, pa gubimo sate čitajući gluposti.

Još malo pa ćemo svi nositi naočale zbog buljenja u ekrane. Što god da se zbiva vani, nitko neće dolaziti vidjeti, niti će itko dolaziti na zabave, niti dolaziti podržavati, jer sve sto se događa vani mogu vidjeti na internetu. A i da se uopće dolazi na neke događaje, ne bi pratili, samo bi slikali i snimali, tek toliko da se vidi da su bili tamo i stavili na Internet. Samo tek toliko da se pokaže da ipak ima ljudi koji zbilja žive, a to je sve samo slika, a ne stvarnost. Stvarnost je ako se

Znamo se samo pozdraviti i pitati kako si i što ima i to je gotov razgovor. Nema tu puno filozofije jer sve ide putem tehnologije. Da se pita za pomoć na nekoj livadi svi bi se nešto izvlačili samo ih

na događajima stvarno razgovara, razmjenjuje mišljenje i iskustva i uživa u društvu. Sada svi samo sjedimo i maštamo i pričamo o svačemu i ničemu, sve je brzo gotovo, imamo više vremena za bav-

iti se bilo čim, ali imamo problema s fizičkim zdravljem. Nismo više tjelesno aktivni kao prije, a ako i jesmo, vježbamo da bi bili u tip top formi i sjajno izgledali za selfie.

Zabave i druge događaje priznajemo samo ako smo nešto slikali. Znaš onu foru, „što nije na internetu, nije se ni dogodilo“? Malo tužno, zar ne? Ok, nije stvar samo u mobitelu, nego i u drugim stvarima poput mikrovalne pećnice, perilice za suđe, čak i kuhinjskih aparata za kihanje. Zbog čega nam je potrebna sva ta tehnologija? Nije li to malo pretjerano? Perilica za suđe, nek se sve to samo opere, zbog čega? Da bi bilo više vremena? A za što?

Za vježbanje je u redu, ali inače je da bi mogao sjesti i listati po mobitelu i ja sam protiv toga. Radije bi s nekim prala suđe ili sama, pa razmišljala o nekim stvarima, možeš se i na taj način odmoriti. Kuhanje, aparat da to riješi zbog čega? Radije bi sama nešto skuhalo i isprobavala nove stvari, nego da govorim kako je aparat super stvar. Što se tiče aparata, tehnologija bi se trebala više usredotočiti na korisne stvari poput slušnih aparata ili bilo što što bi pomoglo ljudima i dalo im bolji, funkcionalniji život, a ne sve ove gluposti. Eh, što je 21. stoljeće. Još malo pa mi, ljudska bića, više nećemo biti potrebni ovoj Zemlji, jer će uskoro kad – tad, doći nekakvi roboti koji će raditi umjesto nas za „bolji život“. Što je dobro, a što nije i tko smo mi to više? Što to zapravo znamo?

Na internetu ćemo sve raditi što god treba, jer je lako samo jednim prstom listati i klikati. Tehnologija razdvaja ljude, više se ne razgovara međusobno, jer svi sve znaju zahvaljujući internetu. Sve se može pronaći na internetu koji istodobno i spaja ljude mrežom interneta. Ljudi se pronadu, nađu zajedničke

interese, pa se upoznaju, ali sve to ostaje na internetu, a ne vani. Svi smo aktivni jer su i drugi aktivni, pa kao da nemamo izbora. Što se tiče aktivnosti bilo da se radi o kakvom prosvjedu ili bilo čemu drugom što je upitno, sve ide na Internet. Na internetu se prosvjeduje, svađa, ljudi zahtijevaju svoja prava, itd.

Naravno da će sve sporo ići, jer je na ulicama sve čisto i uredno pa se ima vremena. U javnim prijevozima se više ne razgovara, svi gledaju u mobitele ili imaju slušalice u ušima, nepristojni i nekulturni. Isto tako i za klubove gluhih i nagluhih gdje je znalo doći nas 50ak, više – manje petkom i subotom. Svaki vikend je bio vrhunac za nas sve gluhe. Nama je to mjesto bilo naše mjesto, gdje smo mogli biti svoji i svaki puta se veselili jedni drugima, sve dok nas nije tehnologija, zapravo Internet, malo po malo razdvajao. Polako je svatko vidio nešto na recimo Facebooku sto se nekad nije nama svidjelo, pa se broj dolaska s vremenom smanjio i sad su se sjetili pitati gdje su ljudi? Zašto više nitko ne dolazi?

Svi idu na privatna druženja, kako bez veze. Prije je bilo toplo, a sad je hladno i osamljeno. Prepiremo se međusobno, a to nema veze s

klubom za nas sve gluhe. Zašto da klub pati? Zbog čega? Onda je najbolje da se svi zatvorimo doma i budemo si svi najbolji prijatelji na internetu. Ulice neka budu čiste, mirne i dosadne. Hajde kad smo već kod ulica, sigurno je za djecu, mogu se bezbrižno igrati i sigurno ići u školu i natrag doma. Naravno

svi imamo pravo na svoj izbor, ali više nema međusobne komunikacije. Upoznaš se s nekim, druga te osoba već zna zahvaljujući internetu. Idealno zar ne? Nema više iznenađenja zahvaljujući internetu. Sve smo vidjeli, sve smo primijetili. Ne znam zbog čega živimo. Tehnologija je sve nas savladala. Više nismo svoji niti uopće imamo vlastiti um. Tehnologija je nas sve nadjačala. Preslabi smo da bismo svladali tehnologiju, jer ona sve nudi, sve ima, što god nas zanima internet zna. Mi smo ljudi glupi i sve više zatupljujemo, ali bitno da smo svi najpametniji, znamo sve o svačemu, nema potrebe za raspravljanjem, niti potrebe za razmjenom mišljenja s drugim ljudima, jer smo se načitali svega na internetu. Evo primjera. Hoćemo

se tetovirati ili nešto kupiti ili nešto novo izvesti u banci, obvezno sami istražujemo na internetu, to što nas točno zanima, pa tek onda tražimo informacije od zaposlenika, jer nema teorije da se razgovara i susretne u nečemu gdje će i kupac i zaposlenik biti zadovoljni.

Još jedna stvar. Ako bi nešto papali uđemo u trgovinu s namirnicama, zaposlenik nam se obrati i pita trebamo li pomoć ili što tražimo, ali u smislu ajde uzmi više nešto i idi. Dakle više ne možemo šetati i gledati što bi mogli uzeti, jer sve mora biti, zbog navike brzine na internetu, brzo gotovo. Naravno nisu samo oni u pitanju, nego i mi i gužva u nekom redu.

Nemamo strpljenja čekati jer nam se žuri. Bilo da imamo neku dogovorenu kavu ili obveze, nije važno, samo da ništa ne moramo čekati. Isto tako gledajući, listajući po svemu na internetu, nađemo si neke idealne cipele / tenisice, što god, saznamo gdje se to nalazi i direktno ulazimo u trgovinu i kupujemo to što smo našli na internetu. Nema više šetanja po trgovinama ili gdje god, samo da vidimo što ima jer nam tehnologija sve nudi i kupujemo preko nje.

Pa kada dobijemo poštom, nismo zadovoljni vraćamo tu stvar i čekamo zamjenu ili potpuno vraćamo stvar i dobijemo nazad pare. Baš smo lijeni je li tako? Bolje da idemo osobno u trgovine ovako je sigurnije i brže, kako bi mi rekli „manje posla“ jel tako? Ah da! Ima jedna super stvar!

Mozemo pohvalit samo McDonald's, oni imaju jedini automat za narudžbe što želimo jesti i piti za

nas gluhe i nagluhe. Čekamo u redu svoj broj listića kada možemo uzeti svoje narudžbe. Taj automat je olakšao komunikaciju između radnika i gluhe osobe, bas cool!

Dobro je i što možemo nalaziti adrese pomoću GPS-a, bez da pitamo ljude na ulici, inače se mučimo i kasnimo određeno vrijeme. Što se tiče putovanja znamo otprilike koliko ima kilometara i koliko ima za voziti, te se usput vidi zemlja i prečaci.

Nema nam druge nego da odemo u šumu gdje nema ničega što ima veze s tehnologijom i krenemo ispočetka, tako da se igramo svi zajedno i međusobno družimo, palimo vatru i trčimo u krug oko vatre, a zna se da se to neće dogoditi. Srećom tko je svjestan situacije radi na životu da bude što bolji, bavi se sportom i društvenim igrama s

ljudima, izlazi u šetnje, trgovine, putuje što god samo da nije povezan s tehničkim stvarima. Ha!

I tu kukamo kako netko normalno živi, a zašto ne bi i mi krenuli tim stopama nego da samo gledamo, vezani za internet i budemo zavidni? Ok, budimo realni, što se tiče tehnologije, dobro je što se možemo više informirati nego što bi to mogli sami kao gluhi i nagluhi. Kada je već tu neka nam onda bude od koristi.

Doktori i svi neki veliki ljudi neka nam olakšaju pristup institucijama putem E – maila, kada trebamo zakazati termin kod doktora u bolnici, banci ili za razgovor o onom što nam nije jasno da ne moramo ovisiti o ljudima koji čuju. Da nam oni naručuju nešto ili se raspituju, da ne moramo odavati svoje privatne stvari jer i mi možemo biti samostalni. Nije u redu da čujuću mogu sve, a mi ne možemo. Tehnologija nas je sve pobjedila ne možemo tu ništa. Živjela TEHNOLOGIJA!

Lemary

KOMUNIKACIJA U TEHNOLOGIJI – PROKLETSTVO ILI BLAGOSLOV

Tema našeg trobroja je Nova tehnologija i njezina primjena u komunikaciji i informiranju u svakodnevnom životu, obrazovanje, učenje i novi mediji.

Za početka, naš časopis se više ne zove Dlan – časopis za kulturu gluhih i nagluhih i vizualne umjetnosti, nego AUDIO vizualne umjetnosti. Novi medij.

Naravno, to znači da nismo samo slika, nego i ton. I te kako nas se čuje, glasamo se, bučimo, sviramo, lupamo i treštimo. Proširili smo svoje interese. I prije nam je spektar interesa bio širok, no s tom mogućnosti još je i šira.

Na početku godine bila sam na predstavi Mobing na poslu, teatra Upset, koja je bila dvojezična, odn. koristili su se elementi znakovnoga, makar se nije puno pričalo, nego je bio bitan govor tijela. Kako to često bude u takvim predstavama.

Riječ je naravno bila o mobingu na poslu, i problemima diskriminacije u različitim oblicima. Kasnije je bila diskusija glumaca sa publikom, bilo je jako interaktivno i korisno. Predstava je prikazivala tu temu, a glumci su amateri, među njima Vladan Korda, jedina gluha osoba, kojoj su se glumice (sve žene), prilagodile. Svatko ima neko iskustvo i problem na poslu pa je diskusija bila živahna.

Prvi put sam u javnosti uzela mikrofona u ruku i nešto komentirala, i rekla, uz malu tremu, no kasnije sam se dobro osjećala. Što god sam rekla izazvalo je mali pristojni aplauz. Komunikacija pomoću tehnologije danas mi je nezamjenjiva. Gluhi su se zaista preporodili u tom

smislu: mobiteli, Internet wifi, i sustavi za dopisivanje, videe, svakodnevno omogućuju kontakt sa ljudima. Neki koriste jedno, neki drugo, neki sve što mogu.

Globalno smo povezani ne samo mi jedni s drugima nego i sa bilo kime na svijetu. To je bio veliki pomak. Nedostatak poznavanja stranog jezika nadomješta opet tehnologija, ili poznavanje znakovnog i međunarodnog znakovnog jezika.

Uglavnom komuniciram e-mailom za službene svrhe. Svi žele tako komunicirati, i uredno odgovaraju. Potpuno samostalno vodimo svoje živote, bez pomoći obitelji sa strane, što je prije bilo neophodno. Mnogi koriste videofon. Sad će se tu postaviti pitanje slabijih strana takve komunikacije, kao što su sve manje i manje socijalizacije uživo, druženja na daljinu, sati dopisivanja zamijenili su sate zabavljanja u živo. No, dobro, ima i toga još, tko s kime želi. Stvaraju se klanovi društava onih koji se žele i onih koji se ne žele vidjeti. Zaista se ne dopisuju s onima s kojima ne pričaju. Meni je kulturni imperativ moći se pismeno izražavati bilo s kime, bio mi privatno drag ili ne.

Mi gluhi smo na nekoj razini povezani, često se pokaže kao osnovno - komunicirati asertivno, i uljudno, pristojno i s uvažavanjem. No, još se na Facebooku npr. vidi da su ljudi ostali na razini prepu-

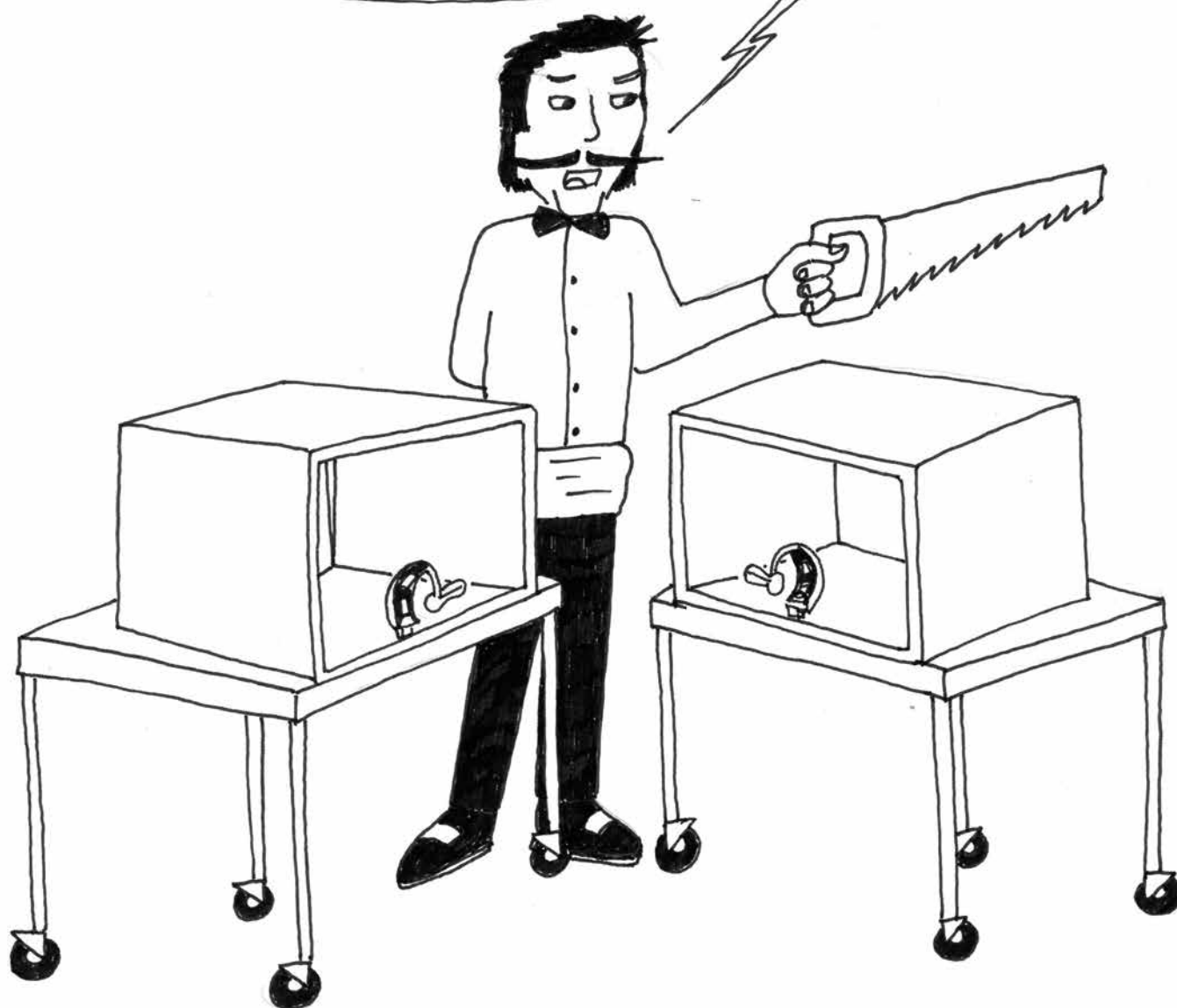
cavanja, nadimanja, i vrijeđanja ako netko kaže drugačije, kao da smo u Klubu i možemo javno pokazivati netrpeljivost. Dakle dobili su tehnologiju i mogu sad

svašta, no nisu se uljudili u skladu s njome. Tu mi nešto „strši“. Moglo bi se o tome puno više, no želim pozdraviti proljeće, nove predstave koje dolaze, projekte, i nastupe Dlana. Kako sam član i Kluba dobre vibracije, a osnovan je projekt Orkestar dobre vibracije, prilika je da kažem kako će se on koristiti u svrhe poboljšanja komunikacije, samopouzdanja, bolje povezanosti, socijalizaciji, itd. za mlade s poteškoćama u razvoju (i slušno oštećenih ima nešto među njima).

Radi se o projektu sa školom Slava Raškaj u kojoj smo prezentirali radionicu bubnjanja u dva navrata. Drago mi je da je proljeće došlo, toplije vrijeme, sad ćemo se više družiti uživo i stvarati, prikazivati, i putovati, više boraviti u prirodi. Možda i neka predstava na otvorenom, izleti, a bubnjanje svakako, čitavo proljeće do srpnja.

Vaša Petra

GDJE JE JEDNOM BIO
JEDAN SLUŠNI APARAT,
SADA POSTOJE DVA!

ZO

karikature: Zlatko Orci

SINIŠINA KOLUMNA

Poštovanje!

Ovo je moja prva kolumna u vašim cijenjenim novinama. Danas ću pisati o samom odnosu između nas gluhih. Kao što znate ima nas nagluhih, gluhih i osoba sa umjetnom pužnicom (kohlearnim implantatom). Nagluhi ljudi nešto čuju, ali postoje osobe koji su bili nagluhi a sada su gluhi zbog bolesti, kao i zbog starosti. Tu su gluhe osobe koje od rođenja ili od rane mladosti ne čuju i ne mogu govoriti i slušati. Oni se u većini slučajeva koriste hrvatskim znakovnim jezikom ili pišu. I na kraju tu su osobe sa kohlearnim implantatom.

U većini slučajeva takve osobe su povratile sluh i mogu govoriti. Dakle što se tiče gluhoće, ima više kategorija osoba sa gubitkom sluha. Unatoč tome, vidim podjele među nama samima. Pogotovo na „znakovnjake“ i ostale. To se može vidjeti na Facebook grupama, a i u životu općenito. Što se tiče Facebook grupa u kojem su gluhi, postoje situacije gdje u jednoj grupi ima najviše onih koji koriste znakovni jezik, a u drugoj onih koji ne čuju i ne znaju hrvatski znakovni jezik i zbog toga ne mogu biti jednako prihvaćeni. Isto tako imate grupu u kojoj su svi drugi gluhi zastupljeni, ali nema onih koji koriste znakovni jezik.

Volio bih znati zašto je to tako i čemu te podjele. Morate znati da nam je svima zajedničko to što ne čujemo. Podjelama nećemo ništa napraviti, nego ćemo produbiti jaz između nas samih. Bilo bi lijepo kada bismo shvatili da treba pružiti ruku jedan drugome i da moramo biti složni u ova teška vremena, kada su prava sve manja. Hoću reći „moramo biti jedin-

stveni, složni, i oni koji znakuju i svi ostali sa bilo kakvim gubitkom sluha. Bojim se da dolaze teška vremena što se tiče zdravlja. Sve se već polako plaća i bojim se još će se više plaćati. Lako je moguće da ćemo izgubiti neka pomagala koja su nam neophodna za život poput budilice, telefaks uređaja i slično. Nadajmo se da neće doći do toga. Vidjeli ste i sami da ako hoćete bolji slušni aparat da neki moraju sami doplatiti.

A takvi aparati nisu jeftini. Što nam vrijedi aparat preko HZZO-a ako slabije čujemo ili ako se stalno kvari. Samo da ne bude tako i sa drugim pomagalima. Ono što želim reći je da u našoj Hrvatskoj imamo glavne saveze poput HSGN, D-dir, i razne udruge koji se bave gluha i nagluha. Pitam se, je li došlo vrijeme da se svi udružimo i stvorimo jedan novi savez u kojima bi bile zastupljene sve osobe sa gubitkom sluha. Od gluhoslijepih, gluhih, nagluhih osoba do i osoba sa kohlearnim implantatom.

Možda sam zaboravio još nekoga spomenuti ali neka mi oprostite. U većini slučajeva svatko vodi svoju politiku, što mislim da nije dobro. O tome sam govorio u emisiji "O nama za vas". Tamo sam govorio o tom problemu. Je li je logično da imamo jedan savez, je li je logično da podržavamo jedni druge ,da si međusobno pomazemo. Ovako vi-

dim da sve to ne vodi ka boljem jer svi gledaju svoje interese.

Ja bih volio osobno otići u " D-dir" kod gospođe Tarczay i u HSGN kod gospodina Haleca, ili može i pismenim putem, vidjeti u čemu je problem. Zbog čega se ne možemo skupa ujediniti i raditi na našem boljitku. Ja mislim da je potrebno samo malo volje. Jasno mi je, to je veliki posao. U slučaju ujedinenja moraju se pisati novi statuti, izabrati novo rukovodstvo. Jednostavno profesionalizirati novi savez i platiti ljude da rade na našem boljitku. Što se tiče države i njihova odnosa prema nama ,ne bi bilo fer i reći da ništa nemamo.

Dobili smo hrvatski znakovni jezik kao službeni jezik gluhih, uskoro slijedi povećanje njege i nadajmo se naknade. Imamo titlovanje na HRT – u (nedovoljno), imamo i prijevod na hrvatski znakovni jezik za pojedine emisije. Što se tiče države, uvijek ima mjesta poboljšanju uvjeta života za nas gluhe. Zašto ne bi dobili vaučere za jeftiniju nabavu mobitela, kompjutera i sličnih stvari.

Pogotovo zato što ne čujemo, pa zašto bismo onda morali plaćati mobitele kao da čujemo. Treba raditi na tome da sa tele operaterima dogovorimo jeftiniju pretplatu upravo zato jer ne čujemo. Zašto ne bi u današnje vrijeme tehnologije naručivali putem SMS – a, E – maila, online narudžbenicama naručivali kontrolne preglede, doktora opće medicine, lijekove, zubara i slično? Zašto ne bi

radili na tome da se lakše dobije posao od strane poslodavaca. I čitav niz drugih stvari koje bih mogao nabrojiti. A sve to možemo napraviti kroz jedan novi savez koji bi imao legitimitet da zastupa nas sve koji imamo bilo kakav gubitak sluha, pa i uključiti i slijepe.

Dakle, taj savez bi mogao pregovarati sa hrvatskom vladom tj. mini-

starstvima u ime svih nas i raditi na našim problemima. Također bi se moglo i na HRT – u poraditi na boljem prijevodu i na titlovanju što više emisija. To je moje viđenje problema i mogućih rješenja tih problema.

Vjerujte mi, ima mjesta za poboljšavanje uvjeta života svih nas gluhih, ali sa pravim sav-

ezom i sa jakim, hrabrim i pametnim ljudima. Sve vas pozdravljam do idućeg javljanja.

Siniša Fezi

anja- događanja - događanja - događanja - događanja - događanja - događanja - događanja- događanja-do

ŠTO JE MOBILNOST GLUHIH OSOBA?

Amandine le Marie, iz Belgije, ima magisterij (MA) iz Antropologije i uvijek se zanimala za život gluhih osoba i njihovu mobilnost. Otkada sam počela studirati Antropologiju, uvijek sam imala izražen interes za razumijevanje života gluhih osoba i posebno toga kako definiraju svoju pripadnost zajednici. Nekoliko je koncepata koje su osmislili gluhi učenjaci kao dio njihovog istraživanja o svijetu gluhih poput kulture gluhih, identitet gluhih, povijest gluhih i tako dalje.

Kada sam bila na preddiplomskom studiju, imala sam priliku raditi malo terenskog istraživanja u Danskoj. U rujnu 2013. , studirala sam šest mjeseci na Sveučilištu Copenhagen u Danskoj u sklopu programa za razmjenu studenata ERASMUS. Tijekom mog odsjedanja u Copenhagenu, otkrila sam da se mnoge gluhe obitelji sele u grad Malmö u Švedskoj koji se nalazi 45 kilometara od Copenhagena. To me jako zaintrigiralo i odlučila sam probati detaljnije istražiti i probati shvatiti koji su razlozi ovih nedavnih mobilnost gluhih obitelji. Moje istraživanje odvijalo se

u Copenhagenu i Malmö – u pod nadzorom profesora s mog Sveučilišta, na ovaj način: Susretala sam se sa svakom od tih obitelji u njihovim domovima ili na radnim mjestima i radila etnografske intervjuue snimanjem tih intervjuua i koristeći bilješke s terena. Svjedočanstva svake obitelji su bila jako impresivna i intrigantna.

Primijetila sam da mnogi od njih izražavaju osjećaj potlačenosti zbog nepravdne uporabe sile ili autoriteta. Jedan se otac osjećao kao da danska vlada kontrolira način na koji obrazuje svoju gluhu djecu: „Ako će mojem djetetu biti ugrađen kohlearni implantat, biti će program za njega i vlada će preuzeti kontrolu nad budućnosti mog djeteta.“ (Moje bilješke s terena, 2013) Osjećao je da švedska vlada pokazuje drugačiji stav prema njegovoj djeci, s obzirom na to da nisu imali kohlearni implantat, te se odlučio preseliti u Švedsku jer je to bilo u na-

jboljem interesu za njegovu djecu. Druga nam je obitelj rekla da su saznali kako nastavnici škole za gluhe u Copenhagenu vjeruju u prednosti kohlearnog implantata i da će djeca koja ih imaju dobivati više poslovnih prilika u budućnosti, s obzirom na to da će biti bolje obrazovani. Otuda potječe njihova odluka za preseljenjem u Malmö, jer su bili uvjereni da je stav škole za gluhe u Malmö – u prema njihovoj djeci, koja ne nose kohlearne implantate, drugačiji od onog škole u Copenhagenu.

Zatim sam otkrila koncept povezan s ovim osjećajem potlačenosti: teorija audizma koju su razradili Humphries i Bauman. Tom Humphries je u svom izvornom, još neobjavljenom eseju, ponudio definiciju kao iz rječnika: „Misao da je netko nadmoćniji temeljena na nečijoj sposobnosti sluha ili ponašanja prema kriterijima onoga koji čuje.“ (2004: 240)

Kao dodatak, prema Baumanu, koncept audizma sastoji se od tri različite dimenzije: ideološka, institucionalna i individualna. Samim time, potlačenost koju su ove obitelji osjećale mogla bi se objasniti i analizirati prema ovim dimenzijama koje su dovele sve njih do toga da se presele na drugu lokaciju.

Kada sam dovršila ovo istraživanje i započela svoj diplomski studij antropologije, i dalje sam osjećala da je ova hipoteza bila nedovoljan odgovor na moje istraživačko pitanje, a to je: „koji se razlog krije iza mobilnosti gluhih osoba?“ Stoga sam, kao dio mog diplomskog disertacijskog projekta, započela još jedno terensko istraživanje, ovaj put u Belgiji. Primijetila sam da se i ondje veliki broj obitelji seli u Namur, grad smješten na jugu Belgije. U ovom istraživanju, pronašla sam još jedan zanimljivi koncept koji okružuje prostor gluhih.

Kao u Danskoj, mnoge obitelji su s danskim obiteljima dijelile osjećaj potlačenosti čiji su izvor pronalazile u niskoj razini obrazovanja za gluhe i/ili nedostupnim obrazovanjem u običnim školama. Odlučili su se preseliti u Namur jer tamo postoje dvojezična predavanja u uobičajenim školama, koje nude sveobuhvatno obrazovanje za gluha djecu na znakovnom jeziku.

Ovaj postupak seljenja na drugi prostor predočava činjenicu da potlačene obitelji ne stoje mirno kad su suočene s nejednakošću. One reagiraju na nekoliko mogućih načina koristeći različite strategije. U svakoj od strategija koju obitelji koriste, identificirala sam zajednički društveni parametar: stvarna gusta i povezana mreža gluhih ljudi koja postoji u Namuru. Zahvaljujući istraživanjima Dr. Annelies Kusters o konceptu prostora gluhih, počela sam shvaćati kako bi mi, antropolozi mogli istraživati živote gluhih ljudi bez da se referiramo na opće koncepte kao što je kultura gluhih ili identitet gluhih.

Ona je provela etnografsko istraživanje sela Adamorobe u Gani i primijetila da gluhi i čujuć normalno komuniciraju

jedni s drugima, i da „ posebno gluhi ljudi, u toj zajednici stvaraju svoje „gluhe prostore“ tražeći jedni druge“ (Kusters, 2015) Zapadnjački koncepti poput kulture gluhih nisu mogle objasniti ove specifične interakcije.

Gluhi istraživači kao Dr. Mike Gulliver, Dr. Hilde Haualand ili Dr. Annelies Kusters i dalje istražuju ovaj koncept. Dr. Michelle Friedner je, na primjer, provela etnografsko istraživanje u crkvama gluhih ljudi u Bangalore – u, Indiji, a to su prostori u kojima se gluhi ljudi prebacuju na društvenost / zajednicu.

Prema Friednner, crkve dozvoljavaju gluhim sudionicima da nauče i prakticiraju svoje gluhe norme i vrijednosti dijeleći informacije, komunicirajući koristeći znakovni jezik i pomažući drugima ljudima. Slično rezultatima koje sam dobila istražujući obitelji u Namuru: oni se sele u ovaj grad koji se sastoji od velikog broja gluhih ljudi i omogućuje im pristup različitim potrebama specifičnim za gluhe osobe.

I danas sam i dalje zaintrigirana razlozima koji leže iza mobilnosti gluhih ljudi. Možemo identificirati neke od njih, kao osjećaj

potlačenosti ili želja za preseljenjem na prostor koji je „prijateljski“ orijentiran prema gluhim osobama.

Međutim, koncept prostora gluhih donosi nova stajališta i poziva nas na daljnje istraživanje života gluhih osoba, sa antropološke perspektive. Temeljeno na tom konceptu, bilo bi zanimljivo istražiti prostore koje ste vi, mladi gluhi ljudi stvorili, kada pohađate EUDY sastanke, kampove, konferencije. Što mislite, bismo li mogli definirati te susrete kao prostor gluhih?

Autorica: Amandine le Maire

Prevela: Dijana Adžić

DISKRIMINACIJA U ZAJEDNICI GLUHIH

Gluhoća je nešto što se može objasniti kao domet s različitim razinama i stupnjevima, od veoma čujućeg do vrlo gluhog. Uz ova dva, postoje mnogi drugi čimbenici kao što su razina poznavanja i upotrebe znakovnog jezika, uključenost u zajednicu gluhih, sposobnost govorenja ili slušanja i tako dalje. Zašto se neki ljudi osjećaju kao da su iznad ili ispod drugih koji su vještiji ili iskusniji u uporabi znakovnog jezika, govorenju ili slušanju?

RAZLIČITI OBLICI DISKRIMINACIJE

Mnogi gluhi ljudi su je doživjeli barem jednom: diskriminacija. Ili na pozitivan ili na negativan način, ili na malen ili veliki način. Ovo se događa uglavnom od strane ljudi koji čuju i koji ne razumiju na koji način komunicirati s gluhim ljudima. Mnoga su istraživanja provedena o tome kako diskriminacija ima velik utjecaj na osjećaje, kako nastaje i zašto ju ljudi prakticiraju. Diskriminacija se definira kao „odnošenje drugačije prema osobi ili određenoj grupi ljudi, obično lošije nego prema drugim ljudima, zbog njihove boje kože, spola, seksualnosti itd.“

Diskriminacija s obzirom na poteškoće / invaliditet je također uključena. Ljudi se odnose drugačije prema tebi samo zbog neke poteškoće koju možda imaš. Ustvari, ovo je protiv ljudskih prava, kao što možete pronaći u UN – ovoj „Konvenciji o pravima ljudi s poteškoćama“. Ljudi koji

čuju mogu diskriminirati gluhe ljude, ali to nije neuobičajena stvar ni unutar same zajednice gluhih.

To nije nešto o čemu mnogo ljudi govori, ali se često događa. Peter (25) slabo čuje, odrastao je u zajednici ljudi koji čuju i otkrio zajednicu gluhih sa dvadeset godina. Naučio je znakovni jezik i postao dio zajednice gluhih u Nizozemskoj. Međutim, ne osjeća se u potpunosti uključenim u zajednicu jer ne dijeli istu prošlost s drugim korisnicima znakovnog jezika kojima je on materinji. On nije pohađao školu za gluhe i propustio je mnoge prilike za interakciju s gluhim ljudima u svojoj ranoj mladosti. Peter se i dalje na neki način vidi dijelom zajednice gluhih i osjeća se „kao kod kuće“ kad se druži sa svojim gluhim prijateljima.

kako je gluhima kojima je znakovni jezik materinji dozvoljeno raditi zanimanja koja uključuju znakovni jezik, kao poučavanje ili prevođenje. Ako ja radim nešto poput toga, dobivam mnoge kritike. Neki ljudi ne prihvaćaju kada im osoba kojoj znakovni jezik nije materinji nešto prevodi s govorenog / pisanog Nizozemskog jezika na znakovni jezik.

Hilene (19) je gluha, s ugrađenim kohlearnim implantatom, te je odrasla pohađajući školu za gluhe i ima mnogo gluhih prijatelja. Osjeća se da ju ljudi vide kao „ne toliko gluhu“ jer ima kohlearni implantat. „Mlađi i stariji ljudi me gledaju kao da nisam uistinu gluha jer mogu čuti s njim i jer koristim kohlearni implantat. Pitaju me zašto ga imam. Da, moji

Nažalost, Peterova drugačija prošlost u svijetu „čujućih“ kada je odrastao i to što nije koristio znakovni jezik kao materinji, je uistinu utjecalo na to kako ga gluhi ljudi gledaju. O diskriminaciji kaže: „Uistinu postoji neki oblik diskriminacije u načinu

su roditelji to odlučili za mene, ali mi je drago da jesu. Čak i sa ugrađenim implantatom, i dalje volim razgovarati na znakovnom jeziku. Vidim se kao gluhu osobu. Nekad se osjećam kao da gluhima nije dozvoljeno imati ugrađeni kohlearni implantat. Drugi me

u zajednici promatraju kao da nisam toliko vrijedna kao oni.“

Meike (23) je rođena gluha i išla je u uobičajenu, javnu školu, ali je odrasla s mnogo gluhih prijatelja. Ona se slaže s činjenicom da postoje ljudi koji gledaju na „stupanj“ gluhoće. „Mislim da stvarno postoji oblik diskriminacije, postoje ljudi koji se ponašaju kao da su bolji, jer mogu govoriti. Tu je također i priča o tome jesi li rođen u gluhoj obitelji ili ne.

U Nizozemskoj je svega nekoliko gluhih obitelji, tako da to dolaziš li iz gluhe obitelji ili ne, nije toliko važno ovdje, koliko je u drugim zemljama. Ako usporedite ovo s Međunarodnom zajednicom gluhih, primijetit ćete da je činjenica dolazite li iz gluhe obitelji ili ne, vrlo bitna nekim ljudima. Ja mislim da u Nizozemskoj, veliku ulogu u životima ljudi igra jačina njihova identiteta kao gluhe osobe. Što je taj identitet jači, to te više poštuju.“

ČUDNE SITUACIJE

Svi ljudi su se nekad našli u situaciji gdje se osjećaju čudno ili nelagodno zbog „sindroma manje vrijednosti“ i ne znaju kako reagirati. Peter, Hilene i Meike su to također iskusili. Bilo da je na malen ili veliki način, ovakve situacije mogu prouzročiti negativne emocije kasnije.

Peter objašnjava: „Jednom sam dobio posao predavača u školi za tumače. Bio sam stvarno sretan na tom poslu dok se neki ljudi nisu počeli žaliti i pitati zašto škola ne zaposli nekoga kome je znakovni jezik materinji. Možda je istina da ja ne koristim znakovni jezik na istoj razini kao netko kome je on materinji, ali i dalje imam više vještine i znanja nego što ga imaju tumači.“

Hilene je bila diskriminirana kad je govorila. „Jednom sam bila vani s nekim prijateljima, htjeli smo nešto popiti i ja sam odlučila naručiti. Jedna djevojka, koja je također imala kohlearni implantat i jako dobro govorila, je preuzela inicijativu i naručila za sve.

Osjećala sam se kao da misli da je bolja od nas, samo zato jer može bolje govoriti. Mi to nismo tražili?“ Meike priča: „Jednom sam bila u gradu s dvoje prijatelja. Oni oboje imaju kohlearni implantat i mogu dobro govoriti. Hodali smo uokolo i sreli njihovog prijatelja koji čuje. Oni su me predstavili ovako: „Ovo je Meike, ona je gluha,“ pa im je on upitno odgovorio: „ali niste li i vi gluhi?“ „Jesmo, ali ona je drugačija,“ odgovorili su mu i ja sam bila uistinu iznenađena što su morali napraviti razliku između sebe i mene, kao da nikako nismo slični.“

Diskriminacija u zajednici gluhih se definitivno događa. Možda ljudi ne rade to namjerno. Možda je to nešto nesvjesno. Pitanje je: zašto bi ljudi bili viđeni kao manje vrijedni, samo za to što možda imaju drugačiji stupanj sluha. Ili jer „znakuju“ drugačije od drugih? Samo zato što imaju kohlearni implantat ili nisu iz gluhe obitelji?

Zajednica gluhih je prekrasna i mala zajednica. Trebali bi biti sretni s tim što imamo i možda bi trebali biti ponosni što imamo raznolikost u svojoj zajednici. **Ja sam sretna i ponosna što sam gluha. Jesi li ti?**

*Autorica: Lisa Hinderks
Prevela: Dijana Adžić*

GLOBALIZACIJA I ZNAKOVNI JEZIK

Globalizacija je relativno novi koncept, riječ koja u upotrebu ulazi 1980ih. Imali smo oko 30 godina globalizacije oko nas i postala je dovoljno bitna da bude riječ sama za sebe u javnosti. Kako se nezaustavljiva plima globalizacije nastavlja širiti svijetom, svakim valom smanjujući Zemlju sve više i više, zajednica gluhih uživa povlastice koje donosi.

Za sve, to je prilika za putovanjem i istraživanjem svijeta koja postaje lakša, brža i jeftinija svake godine. Internet također postaje brži i jeftiniji i ljudi šalju poruke drugima koji su tisućama milja od njih sa sve većom lakoćom. Glavna dobrobit globalizacije za gluhe ljude je stvaranje autentičnog „Svijeta gluhih“ u kojem gluhi ljudi kontaktiraju jedni druge.

Zbog praktičnosti naše vizualne komunikacije, lako je gluhim ljudima razumjeti druge gluhe ljude koji koriste drugačiji znakovni jezik, jer gluhi ljudi mogu početi s temeljnim vizualnim znakovima i gestama iz vlastitog znakovnog jezika ili ih izmisliti na mjestu. To omogućuje gluhim ljudima brže ostvarivanje temelja, koji se onda nadograđuje u kompliciranije i detaljnije razine komunikacije jedni s drugima, proces koji traje nekoliko dana ili tjedana. Govoreni jezici nemaju tu prednost jer je gotovo nemoguće pogoditi objekt ili temu samo po tome da čujemo izgovorenu riječ. Za govorene jezike, taj proces traje godine studiranja s marljivim referenciranjem i na izgovorene i na

napisane oblike različitih jezika, kako bi se shvatila uobičajena značenja za stvaranje pouzdanih prijevoda. Nakon što to završi, ljudi napokon mogu učiti novi jezik, proces koji može trajati od nekoliko mjeseci do nekoliko godina.

Komunikacija gluhih ljudi koji koriste različite znakovne jezike je značajan aspekt globalizacije za zajednicu gluhih ovih dana. Rani oblik Međunarodnog znakovnog jezika zabilježen je u Komitetu međunarodnih tihih sportova (eng. Committee of International Silent Sports – CISS) 1920ih, iako se nije zvao Međunarodnim znakovnim jezikom u to vrijeme.

Vjerojatno je zajednica gluhih bila uključena u ovaj proces stoljećima prije 1920ih iz nasumičnih i slučajnih susreta. To je sve bilo ograničeno na rijetke događaje i sreću sve do 1985. kad je Europski koncil gluhih mladih (eng. European Youth Deaf Council) osnovan; tada je tek međunarodni aspekt zajednice gluhih uistinu počeo dobivati zamah, jer je postajalo lakše i jeftinije sudjelovati u tome.

U tom trenutku, zajednica gluhih već ima Svjetsku federaciju gluhih (eng. World Federation of the Deaf - WFD) i Olimpijske igre za gluhe koje postoje još od 1950ih. Kroz godine, Međunarodni znakovni jezik je, bez sumnje, evoluirao unutar promjenjivog kulturnog krajobraza Međunarodne zajednice gluhih; trenutna promjena koja se događa u Međunarodnom znakovnom jeziku je teorijsko izbjegavanje moćnog kulturnog utjecaja američkog znakovnog jezika. Nije sigurno hoće li to kreirati stvaran utjecaj na oblik koji

će Međunarodni znakovni jezik imati izvan Europe, ali s obzirom da je najživlja i najuspješnija međunarodna zajednica u Europi, postoji veliki potencijal za to.

Gdje će globalizacija odvesti zajednicu gluhih u budućnosti?

Prije nego nastavite čitati, zapamtite da bi ovo trebala biti debata koja još traje, zato nemojte smatrati predviđanja, u ovom članku u kojem je izraženo mišljenje, kao činjenicu.

Kako bismo razumjeli moj pogled u budućnost, prvo se moramo osvrnuti na prošlost. Od čovjekovih najranijih dana kada smo bili podijeljeni u plemena, jezik je često značio razliku između rata i mira s drugim plemenima. Kako bi postigli suradnju i mir, različita plemena morala su komunicirati putem zajedničkog jezika, a to je ponekad značilo razaranje nekih jezika od strane drugih jezika (Vrijedno je spomenuti da su domorodački Amerikanci – Indijanci, prevladali ovu prepreku, jer su različita plemena komunicirala znakovnim jezikom kada bi se svi našli na jednom mjestu, tako stvarajući jedinstvo čak i kad su govorili različitim jezicima). Kako su plemena evoluirala u široka područja vlasti poput gradova – država, a zatim nacija, ovaj princip u vezi s jezikom se često držao istinitim, kako pokazuje opsežna i krvava povijest europskog ratovanja od najranijih zapisa pa do 1945. godine.

Kao analizu slučaja efekta globalizacije na jezik, pogledajmo Francusku: nakon Revolucije, Francuska se sastojala od različitih regija

kontrolirane od strane vladajuće klase u Parizu koja je govorila i prosljeđivala zakone na Francuskom jeziku. Regije izvan Pariza imale su vlastita regionalna narječja i bile su ga prisiljene napustiti zbog Francuskog jezika; to je stvorilo situaciju gdje je vladajuća klasa bila frustrirana zbog činjenice da od 25 milijuna francuskih građana, 3 milijuna, ili samo 12 %, uistinu govori Francuski.

To je dovelo do toga da su svi regionalni jezici zakonom zabranjeni u svim oblicima obrazovanja pod prijetnjom kazne u kasnom 19. stoljeću. Kroz nekoliko generacija, regionalni jezici su nestali, a Francuska je bila ujedinjena pod jednim jezikom, poboljšavajući tako svoju povezanost i učinkovitost kao zemlja. Ne tako davno, zakoni su provedeni kako bi ponudili zaštitu tim istim regionalnim jezicima, ali je malo vjerojatno da će ikad vratiti svoj prijašnji značaj i moć.

Kao što se globalisti u javnosti često priklanjaju jačima, ujedinjena Europa koja bi mogla konkurirati globalnim ekonomijama svijeta koje se rapidno razvijaju, bi li ova tema iskrsnula s vremenom? U zajednici gluhih, mi već osjećamo efekte globalizacije i utjecaje Međunarodnog znakovnog jezika na pojedinačne znakovne jezike svake zemlje, jer ljudi koji koriste znakovni jezik odlaze na međunarodne događaje i ponekad vrte sa sobom nešto utjecaja Međunarodnog znakovnog jezika u svom znakovnom izražavanju. Ovo ne znači samo gubitak nekih autohtonih znakova jer se novi koncepti mogu širiti iz jednog znakovnog jezika u drugi koji manjka u tom području.

Govoreni jezici imaju dobro uspostavljene odjele posvećene formalnom obrazovanju, registri-

ranju i bilježenju jezika, koji se manifestiraju u obliku rječnika i točno određenog obrazovnog programa. Spore promjene karakteristične za obrazovanje i bilježenje / zapisivanje znači da je evolucija govorenog jezika sporija od evolucije znakovnog jezika.

Jedan razlog zašto se ovaj utjecaj na jezike same po sebi vidljiviji u zajednici gluhih je jer su znakovni jezici, jezici s najmanje restrikcija. Iako je nedavno došlo do razvoja Studija znakovnog jezika i korpusa (eng. Sign Language Studies and Corpuses), ovi sustavi ne funkcioniraju na istoj razini na kojoj funkcioniraju govoreni jezici. Rijetko postoje standardizirane metode ili programi obrazovanja znakovnog jezika i bilježenje / zapisivanje istog.

Na primjer, u Velikoj Britaniji, imali smo Britanski rječnik znakovnog jezika objavljen 1992. godine. Od tada nije bilo novih rječnika, a britanski znakovni jezik je toliko evoluirao da je i rječnik sam po sebi zastario. Nacionalni znakovni jezici su osjetljiviji na efekte globalizacije jer nemaju formalni sustav

obrazovanja i bilježenja / zapisivanja. Sa svakom novom generacijom stvaraju se novi znakovi koji zamjenjuju stare i kako nova generacija postaje više uključena u međunarodnu scenu, biti će pod utjecajem Međunarodnog znakovnog jezika, htjeli mi to ili ne.

Hoće li zajednica gluhih diljem svijeta izgubiti svoje individualne nacionalne znakovne jezike time što će oni postati homogenizirani u jedan, univerzalan znakovni jezik kroz proces globalizacije?

Hoće li Studiji za znakovni jezik i korpusi zaustaviti ili samo usporiti ovaj trend? Vrijeme će reći.

*Autor: Thomas McWhinney
Prevela: Dijana Adžić*

PACIJENT JE IZGUBIO
SLUŠNI APARAT?

zo

ZANIMLJIVOSTI - DOGAĐANJA

MEĐUNARODNA KONFERENCIJA „GLUHI TUMAČ-PREVODITELJ“

17.11.2017. zahvaljujući Udruzi gluhih učitelja iz Slovenije, organizirana je Međunarodna konferencija gluhih tumača na kojem su sudjelovali predavači iz četiri zemlje: Slovenije, Hrvatske, Litve i Mađarske. Snažna međunarodna uključenost tih predavača i sudionika potvrdila je potrebu razvijanja struke gluhog tumača, koji se također pojavljuje kao prevoditelj.

Na toj konferenciji, gluhi tumači su predstavili nova istraživanja i primjere dobre prakse, na materinjem znakovnom jeziku i međunarodnom znakovnom jeziku. Te prezentacije je nama, gluhim sudionicima, jedna gluha osoba iz Slovenije prevodila na slovenskom znakovnom jeziku, a druga gluha osoba iz Slovenije je to prevodila istovremeno i na međunarodnom znakovnom jeziku.

Ti prevoditelji su simultano prevodili ono što je bilo prezentirano na ovoj konferenciji. Naglasak na velikim inicijalima,

kao manjina kulturnog jezika, je da je Gluhi većim dijelom prevoditelj. Iz povijesti je poznato da su gluhi u ovoj ulozi postojanja zajednice Gluhih. Gluhi tumači ne postoje formalno, jer nema obrazovanja, nema radnih uvjeta, iako se potrebe povećavaju, a gluhi ljudi rade volonterski rad.

Među najnaprednijim zemljama je Njemačka, s visoko kvalificiranim gluhim prevoditeljima s doktoratom. Gluh tumač ima takve značajke u toj ulozi koja pokriva potrebu za prijevodom i pisanjem tekstova, prevodjenjem s jednog znakovnog jezika na drugi znakovni jezik i još mnogo toga.

Ta uloga obuhvaća potrebe svih generacija od najmlađih do starijih osoba. Pojavljuje se u svim sredinama, od vrtića do škola, od javnih institucija, preko zdravstvenih ustanova, policije, sudova do cjeloživotnog učenja i aktivnosti posljednjih godina.

Gluha osoba kao tumač, koja se aktivno služi znakovnim jezikom ima visoke jezične kompetencije i uživa povjerenje među gluhim, korisnicima znakovnog jezika. Rad Gluhog tumača zahti-

Predavanje Arunasa iz Litve, na radionici

jeva dobro osmišljen timski rad sa gluhima koji koriste slušna pomagala, te također zahtijeva tehničku podršku na poslu (npr. video kamera, zaslon, prijenosno računalo i prevoditelj znakova).

Petra Rezar, Lino, Ružica i Ive Silaeva

Slovenija:

Gluha osoba kao tumač (strukovni profil) teško dobiva nacionalnu strukovnu kvalifikaciju, jer su uvjeti od ulaska diskriminirajući i gluha osoba ne može postati prevoditelj slovenskog znakovnog jezika. Zakon o uporabi slovenskog znakovnog jezika usvojen

je 14. studenoga 2002. godine. Istraživanja Tanje Potočnik Höngisman su pokazala da većina gluhih želi usluge Gluhog tumača, jer im olakšava razumijevanje informacija. Gluhi tumači također rade za gluhoslijepe osobe u Udruzi gluhoslijepih „DLAN“, koristeći više načina komunikacije.

Marjetka Kulovec je spomenula primjere dobre prakse u Institutu za gluhe u Ljubljani, gdje četiri gluha učitelja rade kao i prevoditelji, što je vrlo pozitivno za gluhe.

Bojan Mord je naglasio da se 24-satne emisije emitiraju uživo uz gluhog interpretera, što je izuzetno izazov za TIPK TV, zbog pozitivnih odgovora od gluhih gledatelja.

Mađarska:

Dr. Tapolczai Gergely, potpredsjednik Europske organizacije gluhih Mađara, istaknuo je važnost ljudskih prava i pravednosti u zapošljavanju i radu, (preko video kamere uživo iz Budimpešte).

Hrvatska:

Dr. Sanja Tarczay, predsjednica Udruge gluhoslijepih „DO-DIR“, istaknula je veličinu i kvalitetu školovanja gluhe o-

sobe kao prevoditelja za gluhe i gluhoslijepe osobe, koja može pripremiti i učiniti sve.

Litva:

Ive Silaeva Peciulyte, predstavila je rad Centra, u kojem radi i Gluhi tumač. Važnu ulogu u timskom radu ističe dugogodišnji gluhi tumač Arūnas Bražinskas koji je ilustrirao pozitivne i negativne primjere dobre prakse u timskoj suradnji gluhih tumača i tumača koji čuju u dvodnevnoj radionici.

Dlanovci sa Arunasom Bražinskasom

U tim radionicama su bile provedene vježbe za kvalitetnu dostavu informacija, poboljšanje sadržaja i timski rad između gluhih i čujućih, o pravilima stručnog profila gluhih tumača.

Jasna Bauman iz Slovenske udruge tumača, predstavila je re-

zultate europskih istraživanja i uspoređivala ih sa Slovenijom.

ZAKLJUČAK

Na kraju konferencije, nakon edukativnih radionica i zanimljive diskusije sa gluhim tumačima, gluhim i čujućim sudionicima, dobro dođu i nadalje razmišljanja, iskustva i prijedlozi i drugih gluhih osoba.

Zašto ne bi kod nas, u Hrvatskoj, gluha osoba ra-

dila kao tumač – prevoditelj?

Zato treba stvoriti dobre uvjete i službenim putem naglasiti da Gluha osoba postane prevoditelj hrvatskog i znakovnog jezika. Treba raditi na prihvaćanju ulaska gluhe osobe u Hrvatsko društvo stručnih komunikacijskih posrednika u kojoj rade čujućim prevoditelji ili osnovati Hrvatsko društvo gluhih tumača -prevoditelja. Potrebno je pružiti maksimalnu tehničku podršku u obavljanju posla kao Głuh tumač.

Treba se izboriti za ostvarivanje prava gluhih, tj. prava Gluhog tumača uz dokumente za dobivanje različitih stručnih kvalifikacija i tehničku podršku. Ta prava gluhih moraju biti osigurana uz suradnju s Hrvatskim društvom stručnih komunikacijskih posrednika, sa Centrima za odgoj i obrazovanje za gluhe i nagluhe u Hrvatskoj i s drugim organizacijama i uz njihovu podršku.

PRVI STRUČNO – ZNANSTVENI SKUP HRVATSKOG DRUŠTVA STRUČNIH KOMUNIKACIJSKIH POSREDNIKA

Prvi stručno – znanstveni skup „Izazovi, mogućnosti i smjernice“, u uvodnoj riječi je otvorila prof. def. Mirjana Juriša, predsjednica Hrvatskog društva stručnih komunikacijskih posrednika za gluhe osobe, u Zagrebu 20. prosinca 2017. godine, povodom 10. godišnjice rada tog društva.

U prvom dijelu konferencije su bila održana stručna predavanja:

1. Ivana Bučko, predsjednica EFSLI „Suradnja kao ključ uspjeha“

2. dr.sc. Marina Milković (s ERF-a) „Što nam istraživanja o hrvatskom znakovnom jeziku govore o jeziku?“

3. dr.sc. Maja Anđel „Izobrazba prevoditelja kao posrednika između jezika i kultura na Filozofskom fakultetu u Zagrebu“

4. dr.sc. Ljubica Pribanić (s ERF-a) „Jezična kompetencija i komunikacijska podrška“

5. Dorijana Kavčić (iz Saveza gluhih i nagluhih grada Zagreba) „HZJ-sve ili ništa? Komunikacijsko posredovanje-pogled iznutra“

6. Angel Naumovski, Ivona Mlakar, Tomislav Vlašić, Ivana Relata – iskustva gluhih „Stručna komunikacijska podrška“

U drugom dijelu konferencije su bile održane edukativna radionica i panel diskusija uz sudjelovanje naših stručnih suradnika:

1.Radionica „U duhu hrvatskog znakovnog jezika“ (Marina Milković i Dorijana Kavčić)

2.Panel diskusija „Odgovori na izazove u praksi“ (Dorijana

Kavčić, Marija Šoić, Nives Gotovac)

ZAKLJUČAK

Na tom prvom stručno znanstvenom skupu bila su zanimljiva stručna predavanja, poučna iskustva gluhih o školovanju bez stručne komunikacijske podrške (starija generacija) ili uz tu podršku (mlađa generacija), kao i edukativna radi-

onica u kojoj smo svi gluhi sudionici uživali. Kroz radionicu, kako kaže naslov „U duhu hrvatskog znakovnog jezika” među gluhim i čujućim sudionicima, kao i među čujućim prevoditeljima razmjenjivali smo iskustva i znanja o načinu pokazivanja znakova, položaju šake i o značenju, ovisno o gramatičkim pravilima.

Poznata je činjenica da u Hrvatskoj ima 30-ak tumača i prevoditelja znakovnog jezika i da su te osobe uglavnom djeca gluhih roditelja koja čuju te su ujedno i izvorni govornici znakovnog jezika. Komunikacijski posrednik je zapravo most između gluhe i čujuće okoline.

Zašto gluha osoba ne bi mogla obavljati posao komunikacijskog posrednika? Mogu reći da je komunikacijski posrednik most između jedne gluhe osobe i gluhe okoline ili jedne gluhe osobe i druge gluhe osobe.

“ISTI, A RAZLIČITI”

21.2.2018. – Učenici i nastavnici Centra “Slava Raškaj” i drugih osnovnih škola (220 učenika) sudjelovali su u jednom edukativnom programu na temu života s invaliditetom te integraciju (mladih) osoba s invaliditetom u okolinu „Film i diskusija“, u sklopu Festivala tolerancije. To je program koji ima za cilj skrenuti pažnju mladima i senzibilizirati ih na postojanje netolerancije i diskriminacije, te ih potaknuti na kritičko promišljanje i djelovanje.

Tema je bila *integracija osoba s invaliditetom*, prikazana kroz pet nagrađivanih kratkometražnih dokumentaraca u serijalu „Isti, a različiti“ o djeci s raznim oblicima invaliditeta. Učenici su bili dirnuti i oduševljeni pričama o djeci koja unatoč teškoćama nailaze na podršku okoline i pozitivno gledaju na svoj život i budućnost.

U drugom dijelu programa, nakon filmske projekcije, kao gosti sudjelovali su profesori Centra „Slava Raškaj” *Ružica Kežman i Angel Naumovski* (osobe s oštećenjem sluha). Oni su pričali o svojim pozitivnim i negativnim životnim iskustvima te odgovarali na pitanja učenika o tome kako je to biti osoba, vi-

sokoobrazovani građanin, nastavnik/ica, glazbenik (!) i kulturni djelatnik s oštećenjem sluha.

Posebnost ovog festivala je što su sve projekcije bile prilagođene i djeci i osobama s oštećenjima sluha (titlovanje filmova) i što je prevoditeljica nakon filmske projekcije prevodila pitanja i odgovore

na hrvatskom znakovnom jeziku.

Zahvaljujući organizatorima obrazovnog programa Festivala tolerancije je bio odlično pripremljen program.

SVI SMO MI RAZLIČITI, SVI SMO MI ISTI!

Živimo u svijetu u kojem smo svakodnevno okruženi raznim podjelama i predrasudama. Na osnovi izgleda (boje kože, očiju), moći, rase, vjere, invaliditeta i mnogih drugih stvari koje nas dijele jedne od drugih i sprječavaju da razvijemo prijateljstvo jedni s drugima.

Kada ćemo odlučiti napokon raširiti ruke i prigrliti svijet, sa svim svojim manama, nesavršenostima i razlikama? Zašto mu ne pružiti priliku da nas iznenadi? Zašto ne izaći iz oklopa i otvoriti se prema različitostima koje ne moraju nužno biti loše? Toliko pitanja, a odgovora nema.

Put u svijet različitosti je put među različite ljude i ljude drugih kultura, put koji nas gura naprijed. Žalosno je što ni razvoj tehnologije nije dovoljan da ljudi pobiju predrasude prema različitostima. Različiti ljudi i kulture trebale bi nas inspirirati i gurati naprijed, a ne u nama stvarati otpor, prijezir i osudu.

Ovo je očito postalo vrijeme velikih ljudi, ali malih karaktera. Moraju li nas različiti ljudi, različite kulture i stilovi života zaista razdvajati? Pa na kraju krajeva svi smo ljudska bića, a osmijeh je jezik koji svaka osoba na svijetu najbolje razumije. Ali naravno, u svakom zlu postoji nešto dobro, tračak dobrote zbog kojeg vjerujemo da je dobro ipak jače od zla. Postoje ljudi koji pobijaju predrasude o razlikama, osobe kojima nije bitno da li je netko katolik,

musliman, crnac ili bijelac. Te osobe se usuđuju vezati za nekoga i pri tome im je primarna njihova ljubav koju međusobno dijele, ne njihova nacionalnost, religija ili boja kože. Bez obzira na boju kože, boju očiju ili rasu ili invaliditet, svi ljudi moraju imati jednaka prava i ne smiju se raditi razlike među njima.

Osobe s invaliditetom moraju biti prisutne i vidljive svakodnevno u našem društvu, moraju se isticati svojim sposobnostima i mogućnostima, kako bi se predrasude i stereotipi razbijali i društvo motiviralo na drukčiji pristup osobama s invaliditetom u pogledu prava na rad.

like osobama s invaliditetom za posao, sigurna sam da ćemo uskoro otkriti da te osobe često imaju razvijene vještine i sposobnosti na nivou istom ili često i višem od ostalih ljudi.

Na taj način kreiramo kvalitetnije i raznovrsnije timove, istovremeno jačajući svijest o važnosti inkluzije i demistifikaciji osoba s invaliditetom.

Težimo k izjednačavanju mogućnosti i položaja svih u društvu i zbog toga smatram da sve situacije trebamo promatrati jednako. U mnogim segmentima našeg sustava postoje razni propusti, koji se svakako moraju rješavati, a najvažniji su neprilagođeni uvjeti za rad osoba s invaliditetom.

Nažalost, živimo u sustavu u kojem društvo još nije dovoljno osviješteno o tome, i mi, svakim svojim djelovanjem i pristupom trebamo slati poruke o potrebnim i željenim promjenama.

6+3=9
ali 9 je i 5+4

Način na koji misliš nije uvijek jedini način koji vodi do cilja!

Poštuj i drugačiji način razmišljanja.
Bogatstvo života čine različitosti!

lifex.hr

Ružica Kežman, prof. defektolog

Pozitivni primjeri su najjače oružje protiv negativnih stereotipa i predrasuda. Ako izađemo iz okvira predrasuda i pružimo jednake pri-

ŽIVOTNA PRIČA

IRA ADILAGIĆ : INVALIDITET JE RAZLIČITOST, JER SVI LJUDI RAZLIKUJU

Od najranijeg djetinjstva ima oštećenje sluha. Visoke frekvencije ne čuje, dublje - pak - čuje. Ima odlične adaptivne mehanizme čita sa usana, zna napamet redoslijed nekih radnji koje oni koji čuju prate po zvuku i slično. Zna i strane jezike, što je poseban izazov kad nemate općeprihvaćenu metodu na raspolaganju za učenje. I na svom primjeru vam pokazuje kako život bez nekih zvukova ima mnoštvo zanimljivih strana.

"Kad ukućani naglo, odjednom skoče i počnu brzo tražiti po kući „nešto“, to je u većini slučajeva značilo da zvoni kućni telefon, koji ja ne čujem kad zvoni. Ili, sjećam se situacija - kad se odjednom svi u razredu okrenu prema meni, to je većinom značilo da me je nastavnik/ca nešto pitao ili me prozvaao da izađem pred ploču, a ja nisam čula. Ali, stekla sam adaptivne mehanizme za svakodnevno, puno i efikasno sudjelovanje u društvu, pomoću kojih bih nadoknadila ono što drugi percipiraju slušanjem - jer praćenjem drugih, nezvučnih signala iz okoline, reakcijama i ponašanja ljudi, također se može puno toga spoznati", počinje priču Ira.

Ira je prošla redovan školski program - osnovnu školu, gimnaziju, a potom i studij i magisterij iz psihologije. U društvu poput našeg, koje ne poznaje sve aspekte invaliditeta i nema način da se sa istim uspješno nosi, to je značilo i susretanje sa mnogim preprekama.

Ira Adilagić

"Mi trenutno živimo u društvu koje još uvijek nema potpuno razvijenu svijest o položaju i mogućnostima osoba sa invaliditetom. Ali, ono što znam kad god sam se susrela sa nekim oblikom predrasude, kasnije i sa pitanjima, to je uvijek bio jedan pomak naprijed za naše društvo.

Često mi se događalo da ljudi misle da apsolutno ništa ne čujem. Iznenađenje ljudi kad kažem da čujem jedan dio zvukova, a drugi ne, je znalo biti vrlo zanimljivo, u pozitivnom kontekstu. Automatski po tome, postavljali su mi mnoga pitanja primjera zvukova koje (ne)čujem i o snalaženju kad su u pitanju zvukovi koje ne čujem. S druge strane, doživljavala sam nesigurnost neinformiranih ljudi oko mojih sposobnosti i mogućnosti izvedbe neke radnje.

Priznajem, nekad to zna biti neugodno i neugodno, ali moj je moto uvijek bio biti ustrajna i dokazati da takve stvari mogu učiniti. Uz takve reakcije s moje

strane, ljudi znaju vrlo brzo promijeniti mišljenje", kaže ona. Od svih uspjeha, priča, najviše je ponosna na učenje engleskog i njemačkog jezika. Poznavanje jezika, u njenom slučaju, bilo je uvjetovano mnogim poteškoćama.

"Ljudi većinom jezik uče slušajući, što kod mene otežava proces učenja, jer često ne bih novu riječ ponovila na ispravan način. Imala sam sreću, da tako kažem, što u našem jeziku vrijedi pravilo „Piši kako izgovaraš, čitaj kako piše“, a u engleskom jeziku, sasvim drugačije. I iste kombinacije slova se nekad u drugim riječima drugačije izgovaraju.

Tijekom školovanja, interaktivne nastave engleskog jezika su bile totalno neodgovarajuće za mene i nisam učila strane jezike na isti način kao druga djeca. Kasnije sam shvatila kako u današnje vrijeme ne mogu nikako pobjeći od stranih jezika, pogotovo ne od engleskog i onda sam sjela i uz pomoć najbližih

osoba učila engleski jezik na meni najbolje odgovarajući način. Trebalo je dosta vremena, truda i strpljenja, ali sam danas jako sretna zbog toga. Recimo, njemački jezik ima puno jednostavnija pravila čitanja, tako da sam njega puno lakše i brže učila", ističe Ira.

Na stranom ili na materinjem jeziku, u svakodnevnicima se nađu i komične situacije. "Najsmiješnija i najdraža mi je situacija kad kažem nekom za oštećenje sluha i zamolim da mi se ponovi što je rekao, onda krenu puno sporije govoriti i širiti usne koliko je god moguće. Znam da ljudi to rade sa željom da im pročitam sa usana i razumijem ih, ali tad najmanje razumijem što govore. Onda i ja sa njima tako počnem govoriti i shvate da takav način govora nema nikakvog efekta", prepričava kroz smijeh. Uz vedar stav koji nosi, i po pitanju invaliditeta i života općenito, posebno ustraje na jednom – da invaliditet prestane biti posebna potreba bilo koga od nas.

"Invaliditet je jedna od različitosti koje imamo u odnosu na druge.

Svaka osoba ima neke osobine, crte zbog kojih je drugačija od drugih. Vjerujem da kada govorimo o različitostima, ne radi se samo o jednoj stvari, već o širom spektru različitosti kod svakog od nas. Ali smo u suštini svi isti. Ne volim što osobe bez invaliditeta za osobe sa invaliditetom smatraju da imaju posebne potrebe.

Svi mi imamo (različite i iste) posebne potrebe, samo ih zadovoljavamo na drugačiji način, a neki od nas iste potrebe zadovoljavamo u skladu sa invaliditetom", ističe. Reći će, njezin način zadovoljavanja potrebe i želje da nauči tekstove pjesama koje joj se sviđaju prema ritmu i glazbi jest da sjedne za internet i otvori tekst i „uči“, dok neko drugi isto to nauči kroz par slušanja.

Pisala je blogove u kojima je osobama bez invaliditeta približavala svakodnevne situacije u kojima i ne primjećuju da nešto osobama s invaliditetom treba, makar i najmanje, te prilagođavanje.

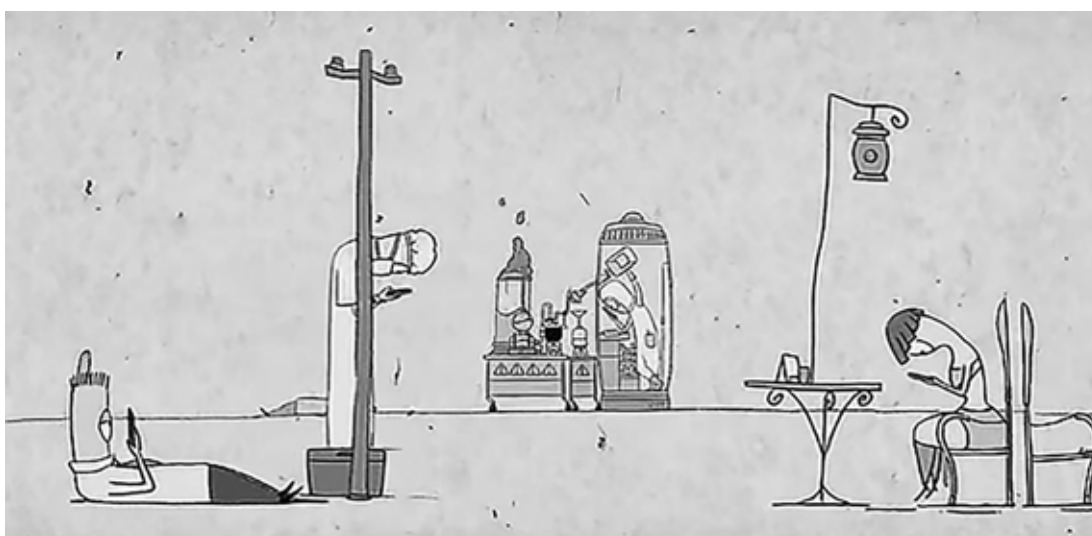
Uključila se i u rad nevladinih organizacija koje zastupaju prava i

moćnosti osoba sa invaliditetom. „Moja priča o angažmanu počela sa MyRightom, i za mene će oni uvijek biti broj jedan u cijeloj ovoj priči. Radili smo skupa kroz različite projekte i treninge, gdje sam bila i sudionica i trenerica. Svaka suradnja s njima je bilo divno i višestruko korisno iskustvo.

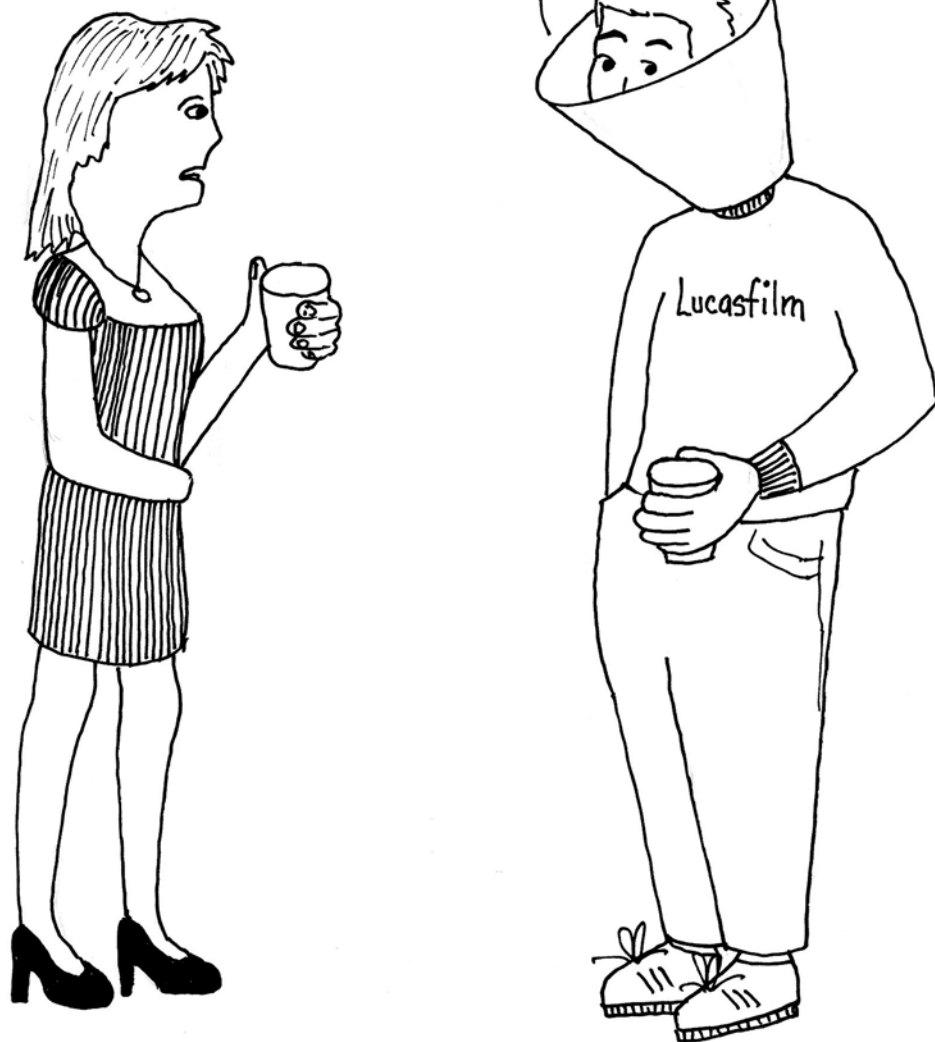
Svaki put bih naučila nešto novo, što bi mi uvijek pomoglo u mom djelovanju i radu. Upoznala sam dosta novih osoba i stekla nova prijateljstva i partnere", ponosno će Ira.

I na kraju, reći će – sreća nije stvar invaliditeta. „Mišljenja sam da svatko ima svoj recept za sretan život, koji se bazira na onim aktivnostima i stvarima koje tu osobu ispunjavaju i ne moraju biti iste za sve", zaključuje naša sugovornica.

Ružica Kežman, prof. defektolog

OVO ŠTITI DA NE KORISTIM
ZNAKOVNI JEZIK, NEGO SAMO
SLUŠATI PREKO SLUŠNOG
APARATA

NOVA ORL METODA

ZO

MEĐUNARODNI DAN ZNAKOVNIH JEZIKA

Ujedinjeni narodi su proglasili 23. rujna međunarodnim danom znakovnih jezika. Opća skupština je to odlučila na zasjedanju u New Yorku 19. prosinca 2017. A prije toga je donijela rezoluciju (A/C.3/72/L.36/Rev.1) na svom 48. sastanku trećeg odbora, u četvrtak 16. studenog, koja je službeno usvojena na 72. sastanku generalne skupštine.

Rješenje je predloženo ili sponzorirano putem stalne misije Antigva i Barbude u Ujedinjenim narodima, nakon što je poslan izvorni zahtjev Svjetske federacije gluhih (WFD). WFD je surađivao sa svim zemljama kako bi prikupio potporu za svoje stalne misije u Ujedinjenim narodima, koji imaju moć na Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda glasati za usvajanje rezolucije kao su-sponzora.

Rezoluciju je podupiralo 97 država članica Ujedinjenih naroda i usvojena je konsenzusom. Veleposlanik Walton Webson iz Stalne misije Antigve i Barbude u Ujedinjenim narodima je izjavio: "Ova rezolucija je važna prekretnica u našem međunarodnom obećanju "da nitko ne bude zane-maren". Potvrđivanje i usvajanje 23. rujna kao međunarodnog dana znakovnih jezika značajan je korak prema univerzalnom obuhvaćanju svih zajednica, kako bi se prepoznali ciljevi utvrđeni u članku 21. UN-ove Konvencije o pravima djeteta, u cilju ispunjenja našeg univerzalnog cilja uključivanja. Vlada Antigva i Barbuda sa zadovoljstvom je dio ovog Međunarodnog dana koji će pozornost svijeta usmjeriti na načela UNCRPD-a u pozivanju na „jednakost, posebice u smislu dostupnosti, koja omogućuje individualnu

slobodu izbora, dostojanstva i neovisnosti, bez diskriminacije."

Izbor 23. rujna obilježava datum osnivanja WFD-a 1951. godine. Ovaj dan označava rođenje organizacije zagovaranja koja kao jedan od svojih glavnih ciljeva ima očuvanje znakovnih jezika i gluhih kultura kao preduvjeta ostvarenju ljudskih prava gluhih ljudi.

moćnosti prisustvovanja i proslave ovog dana jednom godišnje."

Međunarodni tjedan gluhih prvo je obilježen u rujnu 1958. i od tada se razvio u globalni pokret gluhih, zajedništva i zajedničkog zagovaranja kako bi se podigla svijest o problemima s kojima se gluhi ljudi suočavaju u svakodnevnom životu.

Prvi međunarodni Dan znakovnog jezika obilježit će se 23. rujna 2018. u sklopu Međunarodnog tjedna gluhih. Svjetska federacija gluhih predsjednika Colin Allen : "Ova rezolucija prepoznaje važnost znakovnog jezika i usluga na znakovnom jeziku koje bi trebale biti dostupne gluhim ljudima što je prije moguće.

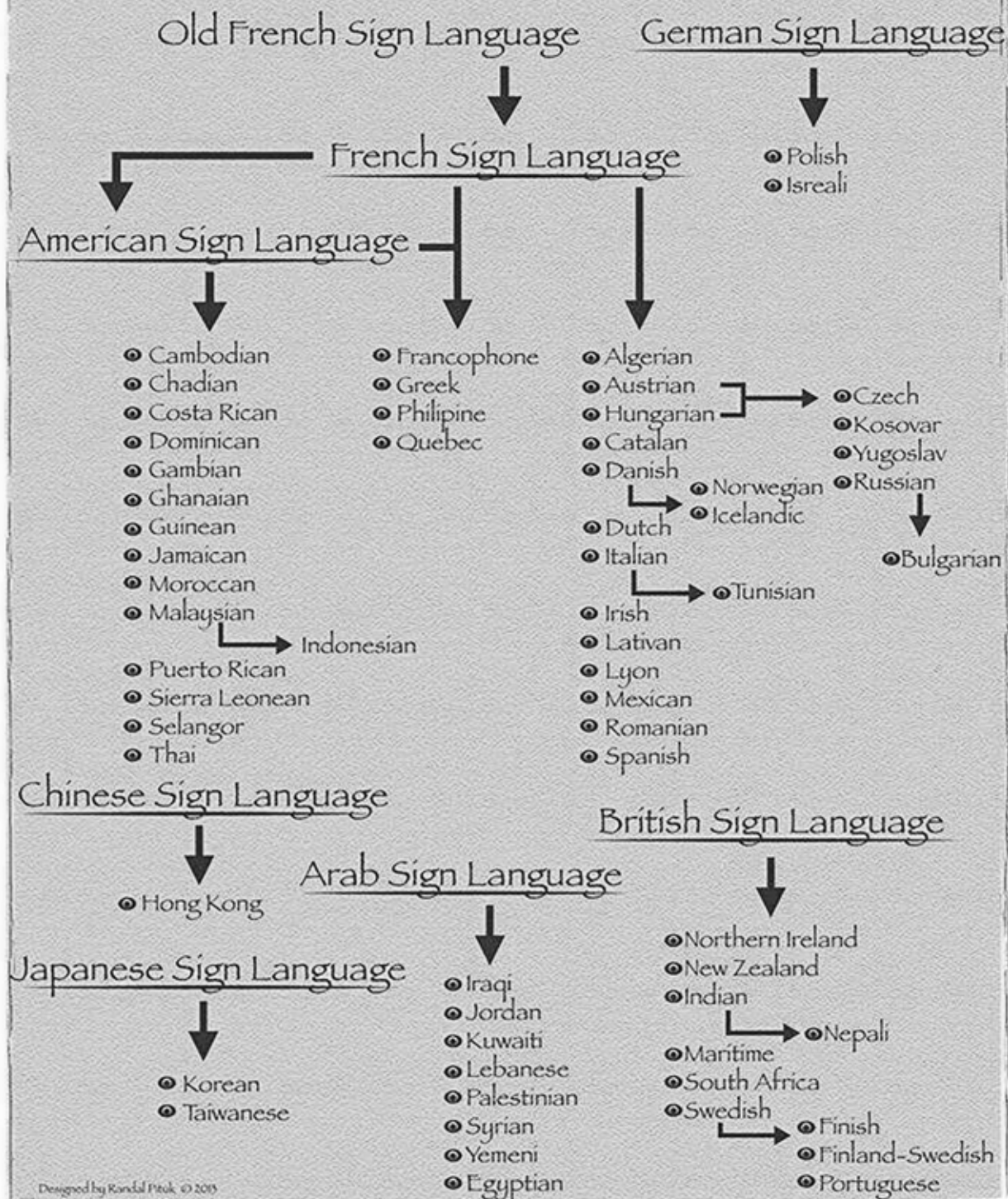
Također ističe načelo "ništa o nama bez nas" u smislu rada s gluhim zajednicama. S učinkom od 2018. godine, WFD je presretna zbog

WFD čvrsto vjeruje da je sadašnja Rezolucija Ujedinjenih naroda vrijedno proširenje ove tradicije i ima potencijal povećati razumijevanje država članica Ujedinjenih naroda, privatnog sektora i sustava Ujedinjenih naroda u smjeru zatvaranja postojećih praznina u ostvarivanju ljudskih prava za gluhe osobe.

Lino Ujčić

Sign Language Family Line

MEĐUNARODNI ZNAKOVNI JEZIK

Molim Vas, primite ove riječi i misli o tumačenju, posebno o tumačenju međunarodnog znakovnog jezika kao subjektivne i iskustvene. Moje iskustvo sa međunarodnim znakovnim jezikom je započelo i nastavlja se u EU. Kao i kod mnogih korisnika, moj se susret sa međunarodnim znakovnim jezikom dogodio kroz putovanja.

Ranije u svojoj karijeri tumača znakovnog jezika, povremeno sam putovao radi posla, ali tek onda kada sam svoju znatizelju počeo hraniti aktivnim istraživanjem različitih znakovnih jezika i znakovnih zajednica, su moje vještine, kao korisnika međunarodnog znakovnog jezika, počele rasti.

Odsjeo sam kod gluhog Švedanina tjedan dana tijekom Olimpijskih igara za gluhe u Sundswall-u i fascinirao se sustavom slovkanja prstima i njihovog „ja“ načina pozitivnog povratnog usmjerenja. Iznenadujuće, do kraja tjedna sam bio sposoban sudjelovati u razgovoru na švedskom znakovnom jeziku, iako s naglaskom američkog znakovnog jezika. To je bilo nakon manje od godinu dana od mog preseljenja iz Sjedinjenih Američkih Država, gdje sam radio na Sveučilištu Gallaudet, u London, kako bi tumačio za američkog studenta. Živim u Europi sada već 12 godina.

Trenutno, većina mog posla je tumačenje Međunarodnog znakovnog / engleskog jezika. Potražnja za tumačenjem međunarodnog znakovnog jezika raste kako institucije postaju sve svjesnije važnosti komunikacije s ljudima koji koriste znakovni jezik. Ovo je izravan rezul-

tat Konvencije o pravima ljudi s poteškoćama i truda educiranih korisnika znakovnog jezika diljem svijeta. Mislim da smo bliže vremenu u kojem će tumač moći zarađivati dovoljno samo radeći posao tumača međunarodnog znakovnog jezika. Naime, to nije moj cilj dok uživam u tumačenju američkog znakovnog jezika i plivam u sjevernoameričkim valovima. Za mene, to je nužno kako bi se održala uravnotežena praksa.

Općenito, za tumačenje unutar jezika ili specifičnog konteksta, vjerujem da se prvo pojedinac mora moći prirodno izraziti na tom jeziku. Na primjer, ako ja tumačim za korisnika znakovnog jezika koji drži predavanje, onda sam i ja sam već trebao održati predavanje u nekom trenutku. Ovo je mekša pozicija od navedene, ali i dalje koristi filozofiju tumačenja govorenih jezika

koja navodi da bi trebao prevoditi / tumačiti samo na materinji jezik.

Postoje zanimljivi proturječni argumenti koji veću važnost pridaju razumijevanju izvornog jezika, nego autohtonosti tumačenog sadržaja, ali neću ovdje u to ulaziti. Sve ovo postaje još zanimljivije analizirajući što se događa kada tumačimo izvan okvira modaliteta (znak /izgovoreno /napisano). Inače radimo tumačenje između prirodnih jezika, znakovnih i/ili govorenih, ali što se događa kada rastegnemo granice komunikacije čak i dalje kako bi uključili znakovni jezik?

Nešto je prirodnije i manje zahtjevno kod proizvodnje i razumijevanja nacionalnog znakovnog jezika u usporedbi s tumačenjem

međunarodnog znakovnog jezika. Slično je razlici između iskusnog surfera koji jaše val koji poznaje i vjeruje mu, u usporedbi s novakom surferom sa zmajem koji se trudi kontrolirati zmaja, surfersku dasku

i niti, dok ga nepredvidljivi prirodni čimbenici vjetra i vode iznenaduju na svakom uglu. Val iskusnog surfera ima točno određen rječnik i sintaksu, dijeljeno iskustvo i kontekst, dok je zmaj nepredvidljiv i može se srozati svaki trenutak.

Većinu vremena, sretni smo jer su naši kolege koji koriste nacionalni i međunarodni znakovni jezik vrlo brzi, i više nego sretni pomoći nam ponovno podići zmaja, popraviti dijelove koji su se savili ili zapetljali i pokušati učiniti da opet leti. Iz moje perspektive, sve ovo znači da je još bitnije biti redoviti korisnik međunarodnog znakovnog jezika prije nego ga se pokuša tumačiti. Kao profesionalni tumači znakovnog jezika, upoznati smo sa stilom tumačenja u kojem je znakovni jezik pod utjecajem gramatike i rječnika govorenog jezika.

Tumač međunarodnog znakovnog jezika koji je uspješan u inter – kulturnim i internacionalnim kontekstima, nema opciju oslanjanja na jastuk govorenog jezika, i stoga mora biti vrlo samouvjeren i lagodan u njihovoj proizvodnji. Tumačenje na i sa međunarodnog znakovnog jezika zahtjeva spajanje tih vještina s kompleksnim kognitivnim zadatkom simultanog prevođenja. Pojedinaac također treba biti iznimno fleksibilan i konstantno svjestan izbora uključujući: koji su znakovi najslikovitiji? Od kojeg znakovnog jezika posuđujem i koja je veza između tog znakovnog jezika i znakovnog jezika zemlje u kojoj se nalazim?

Zato što je tako malo strogo utvrđenog rječnika u međunarodnom znakovnom jeziku, pojedinac se mora brzo naučiti

prilagoditi publici i često dodavati, što je više moguće, znakove iz lokalnog znakovnog jezika. Ali što se događa kada tumač prevođi za internet stranicu, ili tumači u kameru za internetski prijenos uživo? Tko je publika i kako možemo prilagoditi naš znakovni izričaj da bi nas ljudi razumjeli?

od nekih, i kao ne – jezik od strane drugih. Nije bitno kako ga odlučimo kategorizirati, moramo se složiti da je jedinstven u svojoj prilagodljivosti i fluidnosti na gotovo svim razinama. Osjećam, a ovo je lingvistika iz naslonjača, da znakovni jezici u svojoj vizualnoj, organskoj, utjelovljenoj i slikovi-

Kao i svaki kreativni jezični pot-hvat, međunarodni znakovni jezik je visoko individualiziran koliko je i kontekstualiziran. Pretpostavljam da se preselim u Aziju, moj bi se znakovni jezik prebacio na verziju koja se temelji na znakovnim jezicima iz tog dijela svijeta. Slično tome, da počnem raditi primarno u Istočnoj Europi, očekivao bi vidjeti sličnu promjenu.

toj prirodi, više naginju univerzalnoj gramatici nego govoreni jezici. Kada koristimo međunarodni znakovni jezik, možemo uzeti dodatne prednosti ove prostorne, oči – u – oči logike koja napaja razumijevanje izvan granica. Jedan primjer koji sam često koristio je razmišljanje o znaku za piće. U mnogim znakovnim jezicima svijeta, znak je gestovna reprezentaci-

Međunarodni znakovni jezik označen je kao situacijski pidžin

ja pija iz spremnika sferičnog

oblika i gotovo svatko će pogoditi da je to znak za piće. Još nisam pronašao riječ u govorenom jeziku koja se dijeli u ovolikoj mjeri.

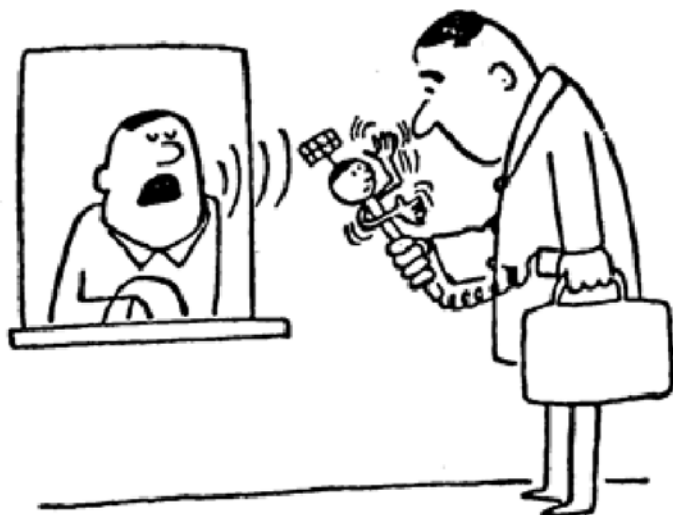

Međunarodni znakovni jezik iskorištava ove primjere koji leže na preklapanju koncentričnih krugova, a to su geste i znakovni jezik. Vršiti li međunarodni znakovni jezik utjecaj na znakovne jezike općenito, je zanimljivo pitanje. Možda pojedinci, koji vide utjecaj iz međunarodnog znakovnog jezika u svom nacionalnom znakovnom jeziku, nisu svjesni podrijetla tog konkretnog znaka.

Na primjer, ako se finski znak „OBJASNITI“ koristi u međunarodnom znakovnom jeziku, i mladi ljudi iz druge zemlje počnu koristiti taj

znak u svojoj svakodnevnoj komunikaciji kod kuće nakon povratka iz EUDY (eng. European Union of the Deaf Youth, prijevod: Europska zajednica gluhe mladeži) kampa, može se pretpostaviti da je to dio međunarodnog znakovnog jezika koji je utjecao na nacionalni znakovni jezik.

I to bi bilo točno da je znak za „OBJASNITI“ spontano na-

stao iz međunarodnog znakovnog jezika. Ali je to ustvari finski znak za „OBJASNITI“ i postao je donekle standardiziran u europskoj raznovrsnosti međunarodnog znakovnog jezika.

Time je međunarodni znakovni jezik odskočna daska, katalizator koji omogućava jednom znaku da skoči iz jedne zemlje u drugu na način na koji su to znakovi uvijek i činili. Ne temeljim ove misli na stvarnom promatranju, već na hipotetskoj prilici na ovom povratnom udarcu znakova. Nastavljajući dalje na temu, standardizacija je trenutno goruća tematika u svijetu znakovnog jezika. Znamo da su neke vlade pokušavale standardizirati znakovni jezik u jednoj regiji ili zemlji, i da je to dočekano s prijezirom od strane Svjetske federacije gluhih.

Međunarodni znakovni jezik, po definiciji i manjku formalne gramatike, je fluidan način izražavanja koji nekako stoji malo izvan konvencionalnih pravila koja upravljaju prirodnim jezicima. U određenim kontekstima, uglavnom političkim i sportskim, mala skupina standardiziranih znakova je u upotrebi od strane vođa znakovnog jezika još od pariških banketa. Ali opet, ako se fokusiramo na to, propuštamo većinu ljepote i kreativnosti u neukrotljivoj prirodi međunarodnog znakovnog jezika, koju ja i mi nastavljamo otkrivati.

Poštujemo međunarodni znakovni jezik ne stavljajući ga na tron, već radovanjem unutar našeg vlastitog znakovnog jezika i učeći neprosvjetljene činjenici da ne postoji i nikada neće postojati univerzalni jezik, znakovni ili govoreni.

Budućnost međunarodnog znakovnog jezika i prilike koje on može donijeti korisnicima i tumačima su nepoznate.

Do sada je jako malo istraživanja o međunarodnom znakovnom jeziku, od kojih većina promatra tumačeni međunarodni znakovni jezik, a ne direktan izričaj. Ono što je sigurno je da raste i razvija se u svim previranjima, slično kao kod prirodnih jezika. I upravo je ova granica između rastezljivosti izražavanja vezanu za kontekst koju ne možemo nazvati jezikom i

vrlo lingvistički ukorijenjenih oblika uslojenih globalizacijskih proliferacija koje ćemo morati pronaći.

Kako će i gdje, međunarodni znakovni jezik biti kategoriziran od strane Europske Unije, Ujedinjenih Naroda, Vijeća Europe i Međunarodnog udruženja konferencijskih tumača, od kojih su svi već uključeni u međunarodni znakovni jezik do nekog stupnja?

Što će mladi, svježi korisnici znakovnog jezika graditi kao nove oblike i pokrete međunarodnog zna-

kovnog jezika? Kako identificiramo idući val tumača međunarodnog znakovnog jezika i tko će preuzeti odgovornost da ih osposobi i uči?

Je li posjedovanje formalne kvalifikacije po pitanju međunarodnog znakovnog jezika dobra ideja? Samo smo zagreballi površinu...

*Autor: Oliver Poulio
Prevela: Dijana Adžić*

ROCK BEND BEETHOVENOVA NOĆNA MORA (Beethoven's Nightmare)

Steve Longo, Bob Hiltermann i Ed Chevy

Posebnost benda Beethovenova noćna mora je u tome što su članovi benda – Steve Longo, Ed Chevy i Bob Hiltermann gluhi glazbenici.

Baš kao i Beethoven, najpoznatiji skladatelj iz glazbene povijeti koji nije mogao čuti svoja remek djela, i navedeni glazbenici benda ne mogu čuti svoje živahne pjesme koje sviraju na pozornici.

20. listopada 2012. nastupili su u Tempe te su na dva koncerta izvodili originalnu glazbu poznatih umjetnika Brucea Springsteena, Pink Floyd, Van Morrisona

i The Rolling Stonesa. Na pozornici su uvijek prisutni prevoditelji znakovnog jezika.

Chevy, Hiltermann i Longo upoznali su se sedamdesetih godina prošlog stoljeća na sveučilištu Gallaudet. To je nacionalna škola gluhih i nagluhih u Washingtonu, a povezala ih je ljubav prema glazbi.

Gitarist Longo rođen je gluhi, a kako su njegova braća glazbenici, glazba je postala dio i njegovog života. Kao tinejdžer bio je lud za Beatlesima. Chevy je odlučila postati rock

zvijezda nakon prvog rock koncerta, danas inače basistica i pjevačica u grupi, ujedno i podučava glazbu u Honolulu. Hiltermann je izgubio sluh zbog sinalnog meningitisa. Odrastao je u velikoj obitelji koja je cijenila klasičnu glazbu i svirala instrumente tako je da je rano zavolio glazbu. A najbliži susjed mu je dopuštao da svira bubnjeve nakon škole. Njegovoj obitelji su, međutim, rekli da on zbog gluhoće ni

kad neće niti razumjeti glazbu a kamo li naučiti svirati. Hiltermann je dokazao da je to pogrešno jer on je vjerovao da je glazba za svakoga pa i za gluhe, jer i oni mogu biti jednako uspješni glazbenici.

Prije osnivanje benda bio je učitelj i glumac u Los Angelesu. Rekao je: "Vidjet ćemo što možemo učiniti kao gluhi glazbenici. Oni će čuti naše izvorne pjesme koje je napisao talentirani Ed Chevy. Osjećat će našu glazbu na način na koji mi osjećamo (to)". Dok je trio bio u Galaudetu svirali su u lokalnim klubovima, matu-

Ed Chevy i Steve Longo

ralnim i rođendanskim zabavama. Tek nakon fakulteta su svom bendu dali ime Beethoven's Nightmare (Beethovenova noćna mora).

Longo kaže da je temelj svega talent i naporan rad. Hiltermann nastavlja „Glazba je iznutra. Svatko ima osjećaj ritma unutar svog tijela, a glazba svira u našem umu.

To je dar od Boga za svakoga, bio čujuć i gluh.“ Bend Beethovenova noćna mora, bend gluhih glazbenika tako izvodi pravi rock show svirajući, pjevajući, plešući i izvodeći pantomimu.

Oni to zovu „Gluh Rock“. Mnoge pjesme grupe odražavaju emocije gluhih ljudi, kao i iskustva članova benda koja žive u svijetu slušanja. Bend je predstavljen u filmu „Deaf Ghost“ nastupili su sa alternativnim rock bendom

Poznati gluhi glazbenik, basist Ed Chevy i naš Deaf Band Dlan

„Foo Fighters“ u dokumentarnom filmu „Vidi što govorim“. Naš Deaf Band Dlan susreo se i družio s njima u

Reimsu. Bilo im je jako drago da i u Hrvatskoj postoji i djeluje takav band.

Lino Ujčić

Što je prevoditelj?

Kablovi omogućavaju prevoditelju da ostane stajati dugo vremena (tj. dugi, navijeni zvučnici).

Usta zapriječena kako bi se spriječio jezik "osobnog mišljenja".

Dugmad na povezu oko ruke omogućuje prevoditelju da momentalno promijeni boju svoje majice kako ne bi odskakala od unutarnjeg uređenja prostorije.

Poluga za ekstenziju nogu za regulaciju visine, kako bi se pokušalo svima udovoljiti

Kompjuterska kapa omogućava prevoditelju da u trenutku sazna sve o svemu. Uključujući i to kako prevesti Grčki na Engleski jezik.

Veliki radarski tanjur lovi svaku riječ

Četiri ruke i četiri dlana kako bi mogao prevoditi i tumačiti u isto vrijeme.

Hidraulični napon omogućuje gluhoj osobi resetirati / ponovno pokrenuti prevoditelja u slučaju da krene raditi greške

Odabrao: Lino Ujčić
Prevela: Dijana Adžić

TONSKA GLUHOĆA - ŠTO JE TO?

„Tonski gluhi“ su oni koji nisu u stanju čuti razlike u tonovima, prosuditi visinu tona i udaljenost među tonovima. „Tonski gluhi“ mogu uživati u slušanju glazbe, ali je problem u vokalnoj kontroli. Bez nekog glazbenog treninga vrlo je težak zadatak čuti ton, pjevati ga, a zatim znati jeste li ga pogodili ili ne, te se još i uskladiti k tome.

Tu se zahtijeva niz stvari: aktivno slušanje, suptilno uvažavanje ugađanja i najviše od svega: vokalna kontrola. Pogrešno je pretpostaviti da ako se ne može uskladiti slušanje i pjevanje kod osobe da je ona gluha.

Ako se netko bori sa slušanjem glazbe vjerojatno neće uspjeti sa proizvodnjom glazbe, ali ne može se pretpostaviti ako se bori sa izvedbom glazbe da je slušanje bio neispravno.

Tonski gluhe osobe se uglavnom bore se usklađivanjem pri izvođenju glazbe, ali opet postoje mnogi koji ne mogu

pjevati usklađeno, a nisu gluhi.

Kako izliječiti "tonsku gluhoću"

Postoji vrlo mali broj ljudi koji su zaista tonski gluhi, u biološkom smislu. To može biti uzrokovano tjelesnim ozljedama mozga ili se javlja prirodno, te se uzima kao dio općenitijih kognitivnih poremećaja zvan Amusia.

Ispitajte svoju sposobnost prepoznavanja razlika u rasporedu na način koji NE traži da pjevate! Uzmite ton test za gluhoću. Kad dokažete da uši dobro funkcioniraju, cijeli svi-

ti. Potrebno je samo malo vježbanja kako bi naučili vokalnu kontrolu koju trebate početi koristiti u trenutku kada imate povjerenja u vaše uši.

Potrebno je vježbati, trenirati vaše prste ili vokalne žice kako bi sve odradili kako treba, ali možete početi ovu praksu uvjereni u znanje da niste glasovno gluhi - vaše uši rade savršeno i ne postoji ograničenje vašeg glazbenog potencijala.

pripremio Lino Ujčić

jet glazbe otvoren je za vas. Nikada nije prekasno uzeti instrument ili učiti pjeva-

TIMOTHY DE GRAAF – VIZUALNI UMJETNIK

Timothy je rođen u Australiji, Melbourneu kao gluha osoba. Učio je mješovitu metodu oralnog i znakovnog jezika.

Timothy je svestran umjetnik, inspiriran Rembrandtom. Njegov ormar je pun slika. Akt je forma koju često slika. Inspiriraju ga mišići žena i muškaraca, ruke – jer su pune kretanja, boje (koristi uljane boje).

Izrađuje i brončane skulpture inspirirane biblijskim

motivima. Timothy producira crtane filmove. Napisao je i scenarije. Napravio je i filmove od kojih je najpoznatiji „Wild dogs“ (prijevod: „Divlji psi“).

Problem mu je novac jer za snimanje filma potrebna velika količina novca. Radi i kao karikaturist. Napravio je mnogo stripova kao i kalendare sa crtežima.

Umjetnik Timothy i Lino u klubu SWDA u Amsterdamu

Uređuje i talk show kao i dokumentarnu seriju – „Amsterdam new visual“.

Također radi i u režiji i u montaži, a bavi se i fotografijom. Više od 25 godina je član Minerva akademije u Groningenu, a sad ima i vlastiti studio kod kuće, pa ističe kako mu to daje dodatnu snagu da se još više posveti slikarstvu i skulpturama.

Lino Ujčić

„Klaun se šminka“, 2014.g

zo

karikature: Zlatko Orct

PRVI SUSRET GLUHE OSOBE
I PREVODITELJICE

karikature: Zlatko Orct

JANIS GEIGER I NJEGOV PARKOUR

Janis Geiger

Janis Geiger je od ranog djetinjstva bio jako aktivan sportaš. Uvijek je volio umjetnički način kretanja. Ja sam ga upoznao u Nizozemskoj na Festivalu žongliranja i oduševila me njegova neobična energija.

Već kao mali koristio je znakove – svoje prste u raznim sportskim aktivnostima, snowboardingu, bodybuildingu ili čak skijanju. 2008. godine upoznaje Parkour – tehniku umjetničkog

kretanja, parkouristička koreografija prenosi temeljne poruke „preciznosti, kreativnosti i agilnosti“.

istovremeno došao na ideju da to prenese kao trener i gluhi-ma. Kaže da ga to iscrpljuje, ali i čini sretnim. Preko svojih

Ne samo da je Janis Geiger učio i radio na sebi, nego je

prstiju prenosi i bitne poruke: **palac** – natječi se, budi slobodan

kažiprst – potreban ti je oprez
srednji prst – njegov
poštovanje

prstenjak – imaj povjerenje

mali prst – u svemu je važna
skromnost.

Šaka – simbolizira hrabrost
za primjenu ovih vrijednosti i
sam život u ruci.

Janis kroz parkour filozofiju uči sudionike i slušatelje kako poštivati jedni druge, kako procijeniti rizike, ali i da ne postoje prepreke koje se ne mogu prevladati.

„Nije važno – kaže Janis, uspoređivati se s drugim, nego upoznati sebe, onakvi kakvi doista jeste, svoju okolinu i mogućnosti svoje kreativnosti“.

Važna je i Janisova poruka: „Ako imate san, možete i postići taj san. Provedite korak po korak. Realizaciju sna zahtijeva vrijeme zato budite strpljivi i uporni. Svatko to može učiniti bio gluh ili čujuć!“.

Lino Ujčić

KONAČNO ZAVRŠNI RASPLET OKO KAOTIČNE SITUACIJE U VEZI RAZINE TJELESNOG OŠTEĆENJA (70% ili 100%)

JOŠ JEDANPUT PRELUDIJ ZA SVE NAS

Od zadnjeg pisanja članka o nepotrebnoj kaotičnoj situaciji u vezi razine tjelesnog oštećenja u prethodnom trobroju 59, 60 i 61. od 2017. godine prošlo je nešto više od 6 mjeseci i sada u ovom dvobroju je očigledno došlo do konačnog raspleta! Sve stvari i svi riješeni problemi su počeli sjedati na svoje mjesto!

Od zadnje rečenice prethodnog članka o tome gdje sam pisao da po novom, to jest, od svibnja 2017. godine, Hrvatsko društvo stručnih komunikacijskih posrednika bi izdavalo potvrdu o postojanju glasovno-jezične teškoće kao dio temelja poremećaja ili oštećenja govora nastalu zbog gluhoće. I te novosti će sigurno voditi do toga da će Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom napokon izdati novo konačno rješenje s 100% tjelesnog oštećenja za sve nas gluhe na ime Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje.

To je potrajalo svega dva mjeseca, to je takozvano prijelazno razdoblje od svibnja do srpnja 2017. godine. Sve je ovisilo o redoslijedu zahtjeva i redoslijedu podnošenja žalbi od strane

gluhih protiv rješenja o tjelesnom oštećenju gdje su masovno dobivali nepravednu razinu od 70% tjelesnog oštećenja.

Gluih nikako nisu mogli prihvatiti staro-nova rješenja gdje su mahom proglašavali isto stanje kao prije, jer medicinski vještaci su govorili, odnosno pisali, da u pogledu gluhosti nisu ništa mijenjali prag čujnosti, pa zato nemaju što priznati novu razinu od 100% tjelesne oštećenje. Sve su vraćali staro-nova rješenja da su gluhi ostali na 70% tjelesnog oštećenja.

gluhih imaju 100% tjelesnog oštećenja, a to nije pravedno.

Svi gluhi moraju biti jednaki i zakon mora vrijediti za sve gluhe jednako. Zakon je mijenjan prije par godina od strane visokih službenika Ministarstva zdravstva koje je donesen za sve nas, za cijeli hrvatski narod, bili čujuć, bili gluhi, ili s nekim drugim invaliditetom. Tako su gluhi koji već imaju 70% tjelesnog oštećenja saznali da je zakon mijenjan i zahtijevali su svoja prava po logici prirode hrvatskog zakonodavstva.

Jedino su novi gluhi koji su po prvi puta podnijeli zahtjev za priznavanje tjelesne oštećenje Zavodu za vještačenje i oni imaju pravo dobiti 100% tjelesnog oštećenja. Dakle imamo apsurdnu situaciju, svi su gluhi jednaki i svi su gluhi po 100% gluhoće prema Fowler-Sabine formuli, no jedan dio gluhih imaju 70 tjelesnog oštećenja, a drugi dio

Sve nabrojene nepravde prilikom podnošenja zahtjeva za ponovno utvrđivanje tjelesnog oštećenja koje su podnijeli gluhi s već priznatih 70% tjelesnog oštećenja, te svi nabrojani rezultati ponovnog donošenja rješenja nakon vještačenja od strane Zavoda za vještačenje, sve je bilo rečeno u prošlim člancima ovog časopisa.

30. rujna 2017. godine je točan datum za sve gluhe koji su slavili Međunarodni tjedan gluhih i upriličena je svečanost u restoranu kod Grada mladih koji se nekada zvao Pionirski grad. Umirovljenici koji su u ona socijalistička vremena bili mladenački aktivni znaju za socijalistički projekt za sve mlade. Pionirski grad, koji se danas naziva Grad mladih, smješten je odmah kod Čučerja niz istočnu padinu planine Medvednice. Po peti put je organizirano slavlje i naravno prijavljeni gluhi gosti jako vole dolaziti i tako se okupiti na jednom mjestu.

To su većinom stariji članovi kluba gluhih i nagluhih grada Zagreba, dok je mladih, nažalost, sve manje svake godine. Imali su svečani ručak za sve prisutne, točnije za preko 220 članova kluba gluhih i nagluhih grada Zagreba. Broj članova je sigurno veći, ali su se prijavili samo oni gluhi koji su mogli doći na svečanost. Toliki skup gluhih i nagluhih na jednom mjestu je hvalevrijedan događaj i zato su organizatori svečanosti iskoristili tu priliku i doveli službenu osobu Petru Dermol iz Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom u svojstvu logopeda da održi prezentaciju i da odgovara na naša pitanja.

Bilo je osigurano simultano prevođenje, najprije je

bio upriličen svečani govor o međunarodnom tjednu gluhih, no odmah su prešli na novu temu o tome kako će se cijela zavrzlama oko 70% i 100% konačno dovesti do kraja. Tako je proslijeđena nova informacija da će Zavod za vještačenje pri Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje konačno priznati sve gluhe da sve smjesti u konačnu kategoriju sa 100% tjelesnog oštećenja.

A ne više kao do sada, po starom rješenju da im ostave 70%, a onim novim gluhima koji prvi puta dolaze na vještačenje odmah daju 100%. To je dovelo do potpune nelogičnosti sustava vještačenja kako među starim tako i među novim članovima gluhe zajednice. Pričalo se da su od srpnja 2017. konačno usvojili poseban interni dokument koji objedinjuje moguće medicinsko rješenje glede tjelesnih nedostataka.

Tako po tom dokumentu, pored 70% tjelesnog oštećenja na temelju gluhoće pridodano je i 30% tjelesnog oštećenja na temelju poremećaja govora.

Konačan rezultat jest 100% tjelesnog oštećenja za sve gluhe osobe koji imaju 100% gluhoće prema Fowler-Sabine formuli. Medicinski vještaci konačno su mogli predahnuti i svaku gluhu osobu koja ponovno preda zahtjev za utvrđivanje tjelesnog oštećenja, ponovno procesuirati po novoj proceduri: podići novi audiogram na kojem je utvrđeno od 93 pa do 100% gluhoće. Zatim moraju po novome, pribaviti

potvrdu od strane otorinolaringologa u medicinskoj ordinaciji otorinolaringologije (ORL) da se utvrdi ima li gluha osoba poremećaj govora ili lošije komunicira s onima koji čuju, zbog čega je potrebno angažirati prevoditelja znakovnog jezika.

S tom novom potvrdom od strane ORL i s novim audiogramom, svaka gluha osoba može i mora biti sigurna da će od sada svakako dobiti novo rješenje gdje će biti utvrđeno 100%

tjelesnog oštećenja. Konačno! Što je sve bilo rečeno na tom velebnom skupu Međunarodnog tjedna gluhih na vanjskom dijelu restorana? Idemo redom. Predsjednica kluba gluhih i nagluhih grada Zagreba Katarina Tonković je službeno otvorila proslavu pred mnoštvom gluhih svečanim govorom o tome kako se slavi Međunarodni tjedan gluhih kao i svake godine.

Nakon toga je prešla na važnu obavijest o tome kako se kalvarija oko priznavanja 100% tjelesnog oštećenja konačno privela kraju! Pričala je da je glavno tijelo Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom konačno priznalo spornu situaciju oko 70% i 100% tjelesnog oštećenja.

Pri tome su izdali konačan službeni interni dokument gdje se ukida prijelazno rješenje za one koji su uspjeli dobiti pozive za utvrđivanje tjelesnog oštećenja od veljače do ožujka 2017. godine kada su dobivali rješenje sa starom razinom 70% tjelesnog oštećenja, a da se onda gluhi mogu žaliti, pod uvjetom da su uspjeli nabaviti potvrdu od strane udruge gluhih i nagluhih da im je potreban komunikacijski posrednik. Neki gluhi ljudi koji su se uspjeli žaliti, s takvom potvrdom uspjeli su dobiti i konačno rješenje gdje im je priznato 100% tjelesno oštećenje. To je ograničeni broj gluhih ljudi, i

naravno ostali gluhi su dobivali opet stara-nova rješenja da dalje imaju razinu od 70% tjelesnog oštećenja. Sve je to bila velika zbrka, jer neki gluhi su se žalili i na ta rješenja ali vještaci iz Zavoda za vještačenje su i dalje bili neumoljivi. No sada su priznali da su poduzimali krive korake za sve gluhe ljude. Tada se sve obustavilo.

gluhe ljude. Pa je predsjednica kluba zamolila sve prisutne gluhe ljude za veliku strpljivost, te ih uputila da nakon što dobiju staro-nova rješenja sa krivom razinom od 70% tjelesnog oštećenja neka pričekaju da rok od 15 dana za žalbu prođe. Pri tome da se ne krenu u proces pisanja žalbe. Rečeno im je da se ne isplati žaliti jer

Onda je Zavod za vještačenje počelo tražiti prenosnicu kako riješiti takvu zavrzlamu. Na kraju je odlučeno da će sve obustaviti do kraja i da gluhi ljudi trebaju: ponovo predati zahtjeve za utvrđivanje tjelesnog oštećenje zajedno s novim audiogramom i potvrdom od strane ORL. I konačno će od tada biti regulirani po novom internom službenom dokumentu koji će dovesti do priznavanja 100 tjelesnog oštećenja za sve

po novome, trebalo bi predati potvrdu od ORL a to se predaje samo uz nove audiograme. Dakle, rečeno je onim gluhih ma koji još nisu uspjeli dobiti 100% tjelesnog oštećenja, da ponovno podnesu novi audiogram te potvrdu ORL.

Onda je bilo pitanja i odgovora, pa su mnogi gluhi postavljali pitanja prisutnoj logopedici od strane Zavoda za vještačenje koja je bila pozvana da s nama

slavi Međunarodni tjedan gluhih. Ona nam je strpljivo govorila o tome da svaka gluha osoba mora imati poremećaj govora, pa tako po novom službenom dokumentu pri Zavodu za vještačenje je svakoj gluhoj osobi priznato 100% tjelesno oštećenje. Postavilo se pitanje: što ako gluha osoba koja ima 100% oštećenje sluha po Folwer-Sabine formuli a ima dobar pa skoro savršeni govor kao da je čujuća osoba, kako će onda logoped to moći smatrati? Na njenom licu se vidjelo da se zbunila pa je sigurno pomislila: Zar postoji gluha osoba koja može dobro i savršeno govoriti?

Konačno, gluha osoba se konačno izborila za svoj novi postotak, svoju novu razinu kao novu pobjedu u borbi sve do kraja, u borbi da se prizna maksimalna razina tjelesnog oštećenja kao što imaju svi gluhi ljudi u drugim europskim zemljama.

SVE BENEFICIJE OD NOVE RAZINE 100% TJELESNOG OŠTEĆENJA

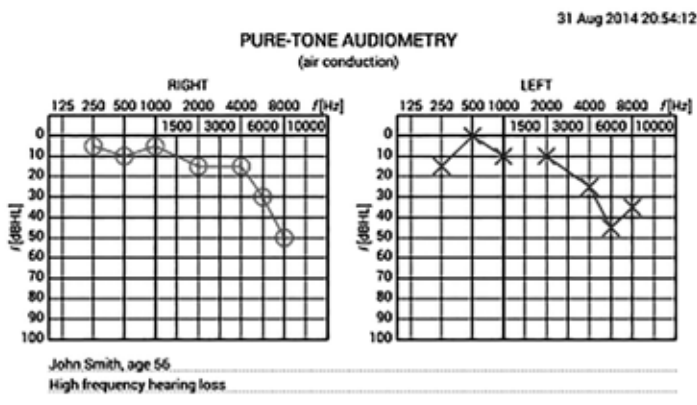
Što i kakve koristi imamo od 100% tjelesnog oštećenja? U odnosu na 70% tjelesnog oštećenja nije baš puno, ali nekoliko koristi su hvalevredne za spomenuti. To jest na

tici imaju veliko slovo I. A oni ljudi s invaliditetom koji imaju 100% tjelesnog oštećenja imaju novi znak, to jest veliko slovo I i zvjezdicu na vrhu. Tako izgleda ovakav znak I*. To ujedno označava da osoba s invaliditetom imaju poseban porezni tretman i bivaju zato oslobođeni poreznih represija kod obračuna mjesečnih plaćanja kako kod honorarnih tako kod drugih poslova od samostalnog rada.

Gluhi vlasnici vozila imaju zapravo još više koristi od 100% tjelesnog oštećenja. Tako kod registracije vozila NE plaćaju godišnju naknadu za uporabu javnih cesta koja obično košta oko 450,00 kn i inače se plaća prilikom tehničkog pregleda.

Potrebno je pri tome pokazati potvrdu od strane Ministarstva pomorstva. Mnogi gluhi to ne znaju. Misle da je dovoljno pokazati rješenje o 100% tjelesnog oštećenja u Stanici za tehnički pregled, no to je velika greška.

Da bi se dobilo oslobođenje od plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta, potrebno je otići u Ministarstvo pomorstva, predati zahtjev za potvrdu oslobađanja od plaćanja godišnjih naknada pri tehničkom pregledu, priložiti presliku prometne dozvole, državnu taksu od 35,00 kn i presliku potvrde OIB – a, kao i presliku rješenja od 100% tjelesnog oštećenja. Čeka se skoro mjesec dana kada će stići

Odmah su organizatorice proslave promijenile temu skrenuvši pažnju na druga nova pitanja i tako smo uspjeli preskočiti to neugodno pitanje. Je li moguće da postoji gluha osoba koja savršeno govori? Moguće je.

Čujuća osoba od rođenja dobro govori, a ako se tek u mladosti ošteti sluh, svejedno normalno ima pravo na 100% tjelesno oštećenje i smatra se gluhom osobom, ali treba pripaziti kako će reagirati i kako će proći kod otorinolaringologa gdje će morati pribaviti potvrdu od ORL.

prvom mjestu, oslobođenje od plaćanja dopunskog zdravstvenog osiguranja u iznosu od 70 kn svakog mjeseca, odnosno 800kn svake godine. Po novome gluhi korisnici prelaze na teret države koja preuzima plaćanje i skrb za gluho osobu prilikom tretmana medicinske usluge u pokrivanju dopunskog zdravstvenog osiguranja.

Onda kod obračuna poreznog razreda za očekivati je povećanje plaće, to jest za sve osobe s invaliditetom koji imaju 70% tjelesnog oštećenja, u poreznoj kar-

pismo s potvrdom od Ministarstva pomorstva i tako od onda gluhi vlasnik vozila može tu potvrdu slobodno pokazati službenicima Stanice za tehnički pregled i biti siguran da je time oslobođen od plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta. Potvrda traje neograničeno dokle god je gluha osoba vlasnik tog vozila s kojim dolazi na tehnički pregled. Kada bi prodao vozilo i kupio drugo, novo ili rabljeno vozilo, dobio bi nove registracijske pločice, te morao ponoviti prethodno opisan postupak za oslobađanje plaćanja godišnje naknade za uporabu javnih cesta.

Zatim, kod ugovaranja auto - osiguranja mnoge osiguravajuće kuće nude velike popuste pri ugovaranju obaveznog automobilskeg osiguranja. Popusti mogu doseći i do 20 % , ali svaka osiguravajuća kuća ima svoj cjenik koji gluhi vlasnici moraju

dobro proučiti i usporediti s cijenama drugih osiguravajućih kuća.

Treba napomenuti da u zadnje vrijeme na internetu postoji brzo rastuća firma za ugovaranje polica auto osiguranja te poseban internetski servis za online kupovinu auto osiguranja pod imenom Kompare.hr koja nudi primamljivo najjeftinije police auto osiguranja.

Kompare.hr bavi usporedbom cjenike polica auto osiguranja među osam osiguravajućih firmi koje postoje na hrvatskom tržištu.

To su Generali, Wiener osiguranje, Triglav, UNIQUA, Croatia osiguranje, ERGO, Sava i AS osiguranje. Tako se taj internetski servis bavi usporedbom polica auto osiguranja među osam osiguravajućih firmi, te

Komunikacija s njima je vrlo ugodna, sve se može dogovarati, te je moguće ugovoriti policu auto osiguranja preko e-maila, što je veliki plus za gluhe vlasnike vozila. Napominjem da se

nudi gluhim vlasnicima najjeftinije police auto osiguranja uz sve moguće popuste zbog svoje invalidnosti koje gluha osoba ima na temelju rješenja o razini 100% tjelesnog oštećenja.

Pored navedenih prednosti, u svakom gradu gluha osoba bi mogla dobiti i znak pristupačnosti za parkiranje vozila na parkirna mjesta sa žutom obojenom crtom, te žutim znakom osoba s invaliditetom u kolicima. Pri tome je potrebno pribaviti novi nalaz i mišljenje od medicinskog vještaka kod Zavoda za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom. Uz to potrebno je priložiti i fotografiju za dokumente, presliku osobne iskaznice i na kraju 70,00 kuna državne takse.

Sve to treba priložiti uz zahtjev za priznavanje koristi za nabavku znaka pristupačnosti. Najprije polazimo od zahtjeva za novi nalaz i mišljenje medicinskog vještaka. Potrebno je ponovo predati zahtjev za priznavanje da gluha osoba koja ima 100% tjelesnog oštećenja može nabaviti Znak pristupačnosti na isto mjesto gdje se prije dobivalo rješenje o 100% tjelesnog oštećenja.

Ali ovaj put ide drugim putem to jest, do ubrzanog postupka medicinskog vještaka koji onda samo pregledom svih potrebnih priloženih dokumenata izdaje medicinsko mišljenje smije li gluha osoba dobiti znak pristupačnost. Čeka se skoromjeseć dana i nakon toga može otići u Poglavarstvo Grada Zagreba ili u poglavarstvo u drugim gradovima prema mjestu stanovanja.

Čeka se približno dva tjedna kada poštom stiže gotov službeni znak pristupačnosti, pa od onda gluha osoba može parkirati svoja vozila na mjestu rezerviranom za osobe s invaliditetom. Pri tome treba paziti da se ne zloupotrebljava previše, jer je očigledno da je gluha os-

oba zdrave tjelesne građe kada se uspoređi s drugim osobama s invaliditetom koja se teško kreće, dakle, bolesne ili invalidne tjelesne građe bilo na štakama, bilo u kolicima, bilo s otežanim kretnjama na nogama.

Gluha osoba treba biti poštena prema sebi pa zato pravilno ustupati drugim potrebitim ljudima osobama s invaliditetom ukoliko se zato pokaže potreba.

Gluha osoba može parkirati vozilo na ta mjesta ako ih planira koristiti na kratko ili ako vidi da nema osoba kojima je to potrebitije u tom trenutku. Dakle stigao sam do kraja članka gdje sam nabrojio sve moguće koristi za gluhe osobe s 100% tjelesnog oštećenja.

Ukoliko bude novih ili drugih koristi koje nisam uspio nabrojiti u ovom članku, svakako ću o tome još više pisati u slijedećim člancima, a sve za dobrobit svih nas gluhih ljudi.

mr. sc. Zlatko Orct

ZATO ŠTO VAM JE UHO POTPUNO ZDRAVO, EVO PIŠEM 100% STE BOLESNI

70

Pratigya Shakya